"dosdoğru bir yol arayanlar için"

MİNHÂC

Aile ve Eğitim Dergisi 3. Yıl 14. Sayı Tevâzu Sayısı Muharrem 1447 Temmuz 2025

Mütevâzı Bir Nesil

TEVÂZU NESLİ

"Rahmân'ın has kulları onlardır ki, yeryüzünde **tevâzu** ve vakar ile yürürler."
[Furkân: 25/63]

Ahlâkî Kavramlar - 4
HAKAN EMİN
07

El-Esmâu'l-Husnâ - 2
KAAN SÂLİH
15

Tevâzunun Başı
ALİ EREN
27

MİNHÂC

Aile ve Eğitim Dergisi

"Dosdoğru Bir Yol Arayanlar İçin"

***

3 Aylık e-Dergi

-Ücretsiz-

Temmuz 2025

Tevâzu Sayısı

www.minhacdergisi.com

minhacdergisi@gmail.com

Telefon: 0501 362 15 10

***

Dergi içinde yer alan yazılardan ilgili yazar mesûldür.

Kaynak gösterilerek kısmen ya da tamamen alıntı yapılabilir.

TEVÂZU SAYISI

İÇİNDEKİLER

Minhac Dergisi	DERGİ'DEN	01
Hakan Emin	AHLÂKÎ KAVRAMLAR -4	07
Kaan Salih	EL-ESM'ÂUL HÜSNÂ -2	17
Enes Lütfü	MÜTEVÂZI NEBİ	23
Ali Eren	TEVAZUNUN BAŞI	29
Hayreddin Gökçe	SEKÜLERİZM -2	35
Alaaddin Cihad	İSMÂİL ALEYHİSSELAM VE TESLİMİYET	41
İbrahim Yahya	EBU BEKİR RADİYALLAHU ANHU -4	47
Erdem Onur	MÜSLÜMANIN KÜÇÜĞÜ ALLÂH KATINDA BÜYÜKTÜR	51
Hakan Emin	TEVHÎDÎ ŞİİR VE MUVAHHÎD ŞAİR	57
Hakan Emin	GARİPLERİN DESTÂNI	61

MINHÂC

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

DERGİ'DEN

Sonsuz rahmet sahibi er-Rahmân ve er-Rahîm olan Allâh'u Teâlâ'nın ismiyle… Yarattığı ve yaratacağı zerrelerin adedince O'na hamd eder, nefislerimizin şerrinden yine O'na sığınır ve her dâim O'ndan nusret ve mağfiret dileriz. Salât ve selâm; O'nun seçip şereflendirdiği Nebîmiz aleyhisselâm'ın, O'nun pak âlinin ve ashâbının üzerine olsun.

Mâlum olduğu üzere rahmet, yumuşaklık ve şefkat göstererek, bağışlamak manalarına gelmekte. Rabbimiz bizlere kendini tanıtırken çoğunlukla rahmet sıfatlarıyla tanıtmakta. Besmele de söylediğimiz "er-Rahmân" ve "er-Rahîm" kelimeleri Rabbimizin rahmetini bizlere bildirmekte. Rabbimizse zatına rahmeti yazan âli zat. Bizler de rahmeti aşkın olanın kulları olarak, O'nun rahmetini umarak yeni sayımız olan rahmet sayısıyla tekrar sizlerleyiz.

Elhamdulillâhi hamden kesiran…

O'nun kulcağızları olarak bizler, Rabbimizin rızasına ermek için O'nun rahmetine muhtacız. O'nun rahmetine ermek içinse, O'na îmân ve itaat etmemiz kaçınılmaz. Bir âyet-i kerîmede şöyle buyrulmaktadır: ***"Allâh'a itaatsizlikten sakının ki size rahmet edilsin."*** [Hucurât: 49/12] Âyet açık, rahmetin yolu Allâh'a itaatten geçmekte. O'nun emirleri ve nehiyleri baş-göz üzerine. Rabbimizin emirlerini ve nehiylerini hayât yapmak, biz Müslümanlar için kaçınılmaz bir görev, aslî bir vazife. Bu vazifeyi zorlanarak, kerih bularak değil; bilakis şevklenerek ve isteyerek yapıyoruz, yapmaya gayret ediyoruz. Elhamdulillâh. Bunun aksini ise düşünemiyoruz, düşünmek istemiyoruz.

Tabi ki tarih boyunca (günümüz cahiliyesinde olduğu gibi) kulluğu yük olarak görenler oldu ve olmakta… Dünden bu güne Rahmân'ın dostları olduğu gibi, şeytânın dostları da mevcut ve olacak. Ancak Rahmân kendi dostlarına ebedi rahmetiyle rahmet etti ve edecek. Bizim hedefimizse Rahmân'ın dostlarından olmak ve ebedî rahmete ermek.

Fakat bir gerçek var ki hayât yolculuğunda Müslümanların hataları ve kusurları olabiliyor. Ancak Müslüman, karamsar olup yeise düşmeyen insân. "Karamsarlıkta hayır yoktur, hayrın tamamı ümitledir" denilmişken; Müslüman, Allâh'ın rahmetinden asla ümidini kesmeyen ümitkâr. Zira Rabbimiz: ***"Allâh'ın rahmetinden ümidinizi kesmeyin."*** [Zümer: 39/53] "Allâh'ın rahmetinden ümit kesmeyin çünkü kâfirler topluluğundan başkası Allâh'ın rahmetinden ümidini kesemez." [Yûsuf: 12/87] buyrulmuştur. Bizler de ümit varız ya Rab!

Evet, bir Müslüman, Rabbine tevekkül ederek, her daim O'nun yardımını umarak, ümitli bir hayâtı yaşamalı. Bundan başkası olmaz, olamaz. Biz, âlemlere rahmetin ümmetiyiz. Rabbimiz, rehberimiz olan son elçisini "rahmet elçisi" olarak tanıttı bizlere.

"Biz, seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik." [Enbiyâ: 21/107]

Aslında rahmeti aşkın ve taşkın er-Rahmân, tüm tevhîd elçileriyle kullarına rahmetini gönderdi. Bu rahmetten istifâde eden her bir Müslüman da tüm mahlûkata karşı rahmet ve merhamet ile muamele etmelidir.

Nebîmiz aleyhisselâm bir hadisi şeriflerinde; "İnsânlara merhamet etmeyene Allâh da merhamet etmez." [Buhârî, Müslim] buyurmuştur. Başka bir rivâyette ise Nebîmiz aleyhisselâm; **"Merhamet etmeyene merhamet olunmaz."** [Buhârî, Müslim] buyurarak merhamete ermenin yolunun merhametli olmaya bağlı olduğunu bizlere bildirmiştir. Hiç şüphesiz ki mahlûkata rahmet nazarıyla nazar edip, merhametle muamelede bulunmak Rabbimizin rahmetine bir vesiledir.

Rahmetin herkesi kapsaması ahlâki bir ilkedir. Rahmet ve merhamet, bir hayvana yapılıyor olsa bile karşılığından sevab ve Allâh'ın affı; zulüm ve katılıksa bir hayvana dahi yapılıyor olsa karşılığında günah ve Allâh'ın gazabı vardır. Nebîmiz aleyhisselâm; **"Rahmet ancak şâkiden çıkarılır."** [Ebû Dâvûd, Nesaî] buyurmuştur.

Müslüman, Allâh'ın rahmetini uman ve insânlara da rahmetle muamelede bulunandır. Böyle kişilere rahîm olan Rabbimiz de rahmetle muamelede bulunacaktır. Rabbimiz, dareynde de bizlere rahmetiyle muamelede bulunsun. Allâhumme amîn.

Rahmete eren, rahmet ehli kullara selâm ve duâ ile…

fî emânillâh…

AHLÂKÎ KAVRAMLAR-4

Hakan Emin

Âlemlerin Rabbine hamd, O'nun ahlâkı azîm Nebî'sine, güzide âline ve ashabına da salât ve selâm olsun. Rabbimizin izni ve ismiyle söylerimize başlıyoruz. Değerli okurlarımız! İkram sahibi Rabbimizin izniyle dergimizin 14. sayısında yine sizlerle birlikteyiz. Silsile hâlinde ahlâkî kavramları tanıtmaya başlamıştık. Bu yazımızda da serimize devam ediyoruz. Rabbimiz bize ve bizden sonrasına, okuyana ve yaşayana hayırlı ve faydalı eylesin. Allâhumme âmîn.

Gayret bizden, tevfîk en-Nasîr olan Rabbimizdendir.

(24) Kerem

Kerem, hayır, saygınlık, cömertlik ve infâk gibi mânâları kapsayan bir kelimedir. Rabbimiz, sınırsız kerem sahibidir. O'nun bir ismi de el-Kerîm'dir. O, tükenmeyen bir cömertliğe sahibtir. Kerem, enbiyânın da vasıflarındandır. Allâh'ın seçip insânlığa kılavuz kıldığı rasûller kerem sahibiydiler. Kerem sahibi olmak, kullar için de övülmüş bir vasıftır. Nebîmiz aleyhisselâm'ın hayâtına baktığımızda O'nun da el-Kerîm'in kullarına yine keremle muamelede bulunduğunu görmekteyiz. O, her zaman ümmetini düşünmüş ve daima ümmetinin yanında olmuştur.

Nebîmiz aleyhisselâm, İslâm uğrunda kendisinden istenileni verirdi. Bir keresinde, yanına gelen bir adama, büyük bir koyun sürüsü vermişti. Adam kabîlesine dönünce; **"Ey milletim! Müslüman olun. Çünkü Muhammed, fakirlik ve ihtiyaç korkusu duymadan çok büyük ikram ve ihsanlarda bulunuyor."** [Müslim] demiştir. Nebîmiz aleyhisselâm'ın bu tavrı birçok kişinin İslâm'a girmesine vesile olmuştur. Bu tavır, çağları aşan bir tavırdır.

Müslüman bir kul da bu tavrın önderliğinde, Nebîmiz aleyhisselâm'ın; **"Her iyilik bir sadakadır."** [Buhârî] hadisinin öncülüğünde kerem sahibi olmaya çalışmalıdır. Kerem, Hâlık'a karşı olduğunda kul, Rabbimizin emir ve yasalarına ihlâslıca hayâtında yaşar. Kullara karşı olduğunda ise; iyilik, hayır, cömertlik yolunu yol edinir. Yine Müs-

lüman bir kul, Nebîmiz aleyhisselâm'a karşıda kerem sahibidir. Nebîmiz aleyhisselâm'ın Sünnet'ine tâbi olmak, O'na gereken saygıyı göstermek de Nebîmiz aleyhisselâm'a karşı kerem sahibi olmayı ifâde eder.

Müslüman bir kul, Müslümanlara ve hatta yeri geldiğinde gayrimüslimlere bile keremle muamelede eder. Ailesine ve akrabalarına, darda ve yolda kalmışlara, misafirlere ve tüm ihtiyaç sahiplerine yardımcı olur. "Veren el, alan elden daha hayırlıdır." [Buhârî, Müslim] hadisine göre amel eder, amel etmeye dâvet eder.

Hatta kul, kendisine karşı da kerem ile muamelede bulunmalıdır. Tüm nimetlerin sahibini unutmadan, er-Rezzâk olan Rabbimizin verdiklerinden helal dairesinde istifâde etmelidir. Unutulmalıdır ki helal dairesi keyfe kâfidir. Bu daireyi aşarak hudûdullâhı çiğneyenlerse er-Rezzâk'ın ikramını azaba çevirenlerdir. Rabbimize sığınırız.

Kerem sahipleri, Allâh'ın katında ve insânlar nazarında sevilirler. Kötü ahlâklılar (örneğin cimrilerse) Allâh katında ve insânlar nazarında sevilmezler. Nebîmiz aleyhisselâm bir hadislerinde şöyle buyurmuştur: **"İki özellik mü'minde bir araya gelmez: Cimrilik ve kötü ahlâk."** [Tirmizî] Müslüman bir kul, kötü ahlâkın her türlüsünden kaçınması gerektiği gibi cimrilikten de kaçınmalıdır. Bir mü'min sürekli olarak hayrı isteyip, şerden de Rabbimize sığınmalı ve Nebîmiz aleyhisselâm'ın duasıyla Rabbimize istiazede bulunmalıdır.

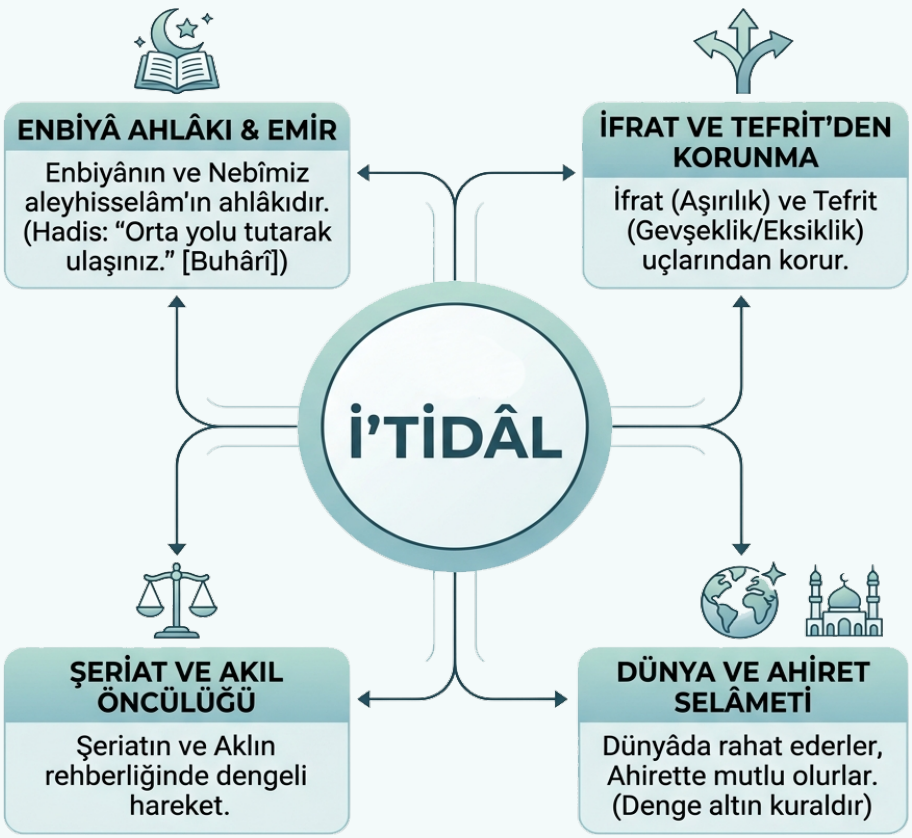
"Allâh'ım! Acizlikten, tembellikten, korkaklıktan, ihtiyarlayıp ele avuca düşmekten ve cimrilikten Sana sığınırım. Kabir azâbından Sana sığınırım. Hayât ve ölüm fitnesinden Sana sığınırım." [Müslim]

(25) İ'tidâl:

İ'tidâl, yapılan işlerde aşırıya gitmemek ve dengeli olmak demektir. İ'tidâl, enbiyânın ahlâkıdır. Nebîmiz aleyhisselâm, her işte itidali emrederek; **"Orta yolu tutarak ulaşınız."** [Buhârî] buyurmuştur. İtidâl ile bir Müslüman hayâtın her alanında olması gereken dengeyi kazanır. Aşırılığın iki ucu olan; ifrat ve tefritten korunur. Dîni, bedeni, hayâtı ve ümmeti için itidâli gözetenler, şeriatın ve aklın öncülüğünde hareket edenlerdir. Öyle ki onlar bu vasıf ile dünyâda rahat ederlerken, ahiretinde mutlularından olacaklardır. Zira denge altın kuraldır ve îmân ehlinin de i'tidal üzere hareket etmesi zorunludur.

Bir Müslüman her işinde Nebîmiz aleyhisselâm'ı örnek almalıdır. Zira O, âyette de beyân edildiği üzere bizler için en güzel örnek, numune-i imtisâldir. ***"Andolsun, sizin için, Allâh'ı ve ahiret gününü umanlar ve Allâh'ı çokça zikredenler için Allâh'ın Rasûlü'nde güzel bir örnek vardır."*** [Ahzâb: 33/21] Sahâbesinden bir takım inşanlar, Allâh'a mânen daha çok yakın olmak kastıyla onlara emredilmeyen bir takım şeyleri kendilerine yükleyip, bir takım şeyleri de kendilerine yasakladıklarında Nebîmiz aleyhisselâm, onları itidâl üzere olmaları için uyarmıştır.

Bir rivâyet şöyledir: İbâdete düşkün üç sahâbî Allâh Rasûlü'nün gece ve gündüz yapmış olduğu nâfile ibâdetleri öğrenmek üzere onun evine geldiler. Belli ki Nebîmiz aleyhisselâm'ın bütün Müslümanlarla birlikte edâ ettiği farz

İ'TİDÂL
ENBİYÂ AHLÂKI & EMİR
Enbiyânın ve Nebîmiz aleyhisselâm'ın ahlâkıdır. (Hadis: "Orta yolu tutarak ulaşınız." [Buhârî])
İFRAT VE TEFRİT'DEN KORUNMA
İfrat (Aşırılık) ve Tefrit (Gevşeklik/Eksiklik) uçlarından korur.
ŞERİAT VE AKIL ÖNCÜLÜĞÜ
Şeriatın ve Aklın rehberliğinde dengeli hareket.
DÜNYA VE AHİRET SELÂMETİ
Dünyâda rahat ederler, Ahirette mutlu olurlar. (Denge altın kuraldır)

ibâdetler dışında evinde iken Rabbine kulluğunu nasıl arz ettiğini merak ediyorlardı. İnananlara örnek olması bakımından aile içi yaşantılarını dahi gizlemeyen annelerimizden Nebîmiz aleyhisselâm'ın ibâdet hayâtı hakkında bilgi alınca bunun kendilerine az geleceğini düşünerek; "Biz nerede, peygamber nerede? Şüphesiz Allâh onun geçmiş ve gelecek bütün günahlarını bağışlamıştır!" dediler. Bu sebeple içlerinden biri; "Ben bundan böyle geceleri daima namaz kılacağım!" dedi. Diğeri; "Ben her zaman oruç tutacağım ve oruçsuz günüm geçmeyecek!" dedi. Üçüncüsü ise; "Ben de hanımlardan ayrı yaşayacağım, evlenmeyeceğim!" diyerek söz verdi.

Onlar bu sözleri söylerken Nebîmiz aleyhisselâm çıkageldi ve şöyle buyurdu: **"Şöyle şöyle söyleyen sizler misiniz? Allâh'a yemin ederim ki, ben sizin Allâh'tan en çok korkanınız ve en çok sakınanınızım. Bununla beraber ben bazen oruç tutarım, bazen oruç tutmam. (Gecenin bir kısmında) nâfile namaz kılar, (bir kısmındaysa) uyurum. Ben, kadınlarla da evlenirim. Kim, benim sünnetimden yüz çevirirse, o benden değildir."** [Buhârî]

Yine Nebîmiz aleyhisselâm'ın sütkardeşi olan Osman b. Maz'ûn da benzer bir ruh hâline bürünerek dünyâdan el etek çekmeye karar vermişti. Hatta kendisini ibâdete öylesine adamıştı ki, bakımlı bir hanım olan eşi Havle'yi bile gözü görmez olmuştu. Havle'nin dağınık ve mutsuz görünümü Nebîmiz aleyhisselâm'ın dikkatini çekince Âişe validemiz bunun sebebini sormuş, o da eşinin bütün günü oruçla ve bütün geceyi namazla geçirmesinden dolayı Havle'nin, eşi olmayan bir kadın gibi kendini bıraktığını anlatmıştı. Bunun üzerine de Nebîmiz aleyhisselâm, Osman'ı yanına çağırarak; **"Yoksa benim hayât tarzımdan yüz mü çevirdin?" diye çıkıştıktan sonra ona itidâl üzere olmasını öğütleyerek şöyle buyurmuştu: "Ben, hem uyurum, hem namaz kılarım. Bazen oruç tutarım, bazen de tutmam. Kadınlarla da evlenirim. Allâh'tan kork ey Osman! Bilesin ki, ailenin senin üzerinde hakkı var, misafirinin senin üzerinde hakkı var, vücudunun senin üzerinde hakkı var. Bazen oruç tut, bazen tutma, biraz namaz kıl, biraz da uyu!"** [Ahmed]

Osman b. Maz'ûn'u örnek alarak kendini tamamen ibâdete vermek için kadınlardan uzak duran, hatta işi kendilerini hadımlaştırmaya kadar vardırmayı düşünen bir grup zâhid sahâbe daha vardı. Ancak Rasûlullah'ın Osman'a yaptığı uyarıları duyunca bu işten vazgeçtiler. [Buhârî] Onlar sözü dinleyip; ***"İşittik ve itaat ettik."*** [Nûr: 24/51] diyen kimselerdi. Rabbim hepsinden razı olsun.

Görüldüğü gibi Nebîmiz aleyhisselâm dengeyi esas almış ve ümmetinin dengesini kaçırarak davranışlardan ümmetini korumuştur. Mûtedil olmak, itidâl üzere bir hayâtı yaşamak sünnettir. Burada şunu ifâde edelim ki itidâlli olmak günümüzdeki dîn kaçkınlarının arkalarına sığınacağı bir koz değildir. Sahâbe yapılması gerekeni yapıp, ardından fazlasını arayanlardı. Zamanın dîn kaçkınları ise yapması gerekenleri yapmayıp, bahaneler arayanlardır.

Özetle; itidâl işler için övülen ahlâkî bir özelliktir. Bir Müslüman, ibâdetten

eğlenmeye, infâkdan harcamaya, yeme içmeden giyinip kuşanmaya, çalışıp dinlenmeden konuşmadan susmaya kadar hayâtın içerisinde her ne varsa hepsinde bu ahlâkî vasfa göre hareket etmelidir. İtidâl şuuruna eren mü'minler, ferden ve cem'an vasat çizgi üzerinde yürümeyi kendilerini düstur edinerek, itidâlli adımlarla hedefe varmalıdırlar.

Ayrıca akidevî ve fıkhî alanlarda da ehlisünnet ve'l-cemaatin yolunda mûtedil olmalıdır. Elbette bir muvahhîd şirke şirk, küfre küfür dedikten sonra şirk ve küfür ehlinden beri olacaktır. Ancak ulemânın etini yiyen cühelâdan da beri olunmalıdır. Zira ahir zamanda her şey ters yüz olmuştur. Bugün ümmetin kadim rabbânî ulemâsına dil uzatan, hatta onları tekfir eden bir zihniyetle karşı karşı karşıyayız. Onlardan ve yaptıklarından Allâh'a sığınırız.

(26) İttikâ:

İttikâ, Allâh'u Teâlâ'dan korkmak ve bu korku vesilesi ile O'nun razı olmadığı tüm şeylerden kaçınmak demektir. Bu duruma takvâ da denir. Takvâ sahibi bir kişi muttakî olarak da isimlendirilir. Hiç şüphesiz ki Allâh'ın seçilmiş peygamberleri en muttakî kullardır. Onlar, ittikâ ehli olarak her dâim takvâ yolunda yürüdüler. ***"Gönderilen bütün peygamberlere selâm olsun."*** [Sâffât:37/ 181]

Kur'ân'ı Kerîm'de Rabbimiz, kitâbının muttakîlere yol gösterici olduğunu bizlere bildirir. ***"Bu, kendisinde şüphe olmayan, muttakîler için yol gösterici bir kitâbtır."*** [Bakara: 2/2] Allâh'u Teâlâ'dan hakkıyla korkan ve bu korkunun eseri hayâtında gözüken muttakî bir mü'min, Rabbimizin katında en değerli kişidir. Zira Rabbimiz şöyle buyurmuştur: ***"Şüphe yok ki Allâh katında en iyiniz muttakî olanınızdır."*** [Hucurât: 49/13] Nebîmiz aleyhisselâm da âyetteki hakikati sahâbesine şöyle ifâde etmiştir. Günün birinde bazı insânlar Nebîmiz aleyhisselâm'a; **"Ey Allâh'ın Rasûlü! İnsânların en hayırlısı, şereflisi kimdir?" diye sordular. Nebîmiz aleyhisselâm da onlara; "Allâh'tan en çok korkanlarıdır."** [Buhârî, Müslim] diyerek cevâb verdi. Rabbimiz kendisinden korkup sakınanları üstün kılacak ve onlara ikram edecektir. ***"Hâlbuki Allâh'a karşı gelmekten sakınanlar, kıyâmet günü onlardan üstün olacaklardır."*** [Bakara: 2/212] Görülüyor ki dünyâda ve ukbâda kulların en hayırlıları, en şereflileri, en iyileri Rabbimizden en çok korkup, sakınanlardır. Rabbimiz bizleri de onların içerisine dâhil eylesin. Allâhumme âmîn.

İttikânın zıttı ise fısktır, fücurdur yani Allâh'tan korkmayarak her türlü kötü şeyi işlemekten kaçınmamak demektir. Bunun ehline fâsık ve fâcir denir ki, onlar Allâh katında sevilmezler, değerleri de yoktur. Muttakîler cennet yolunun yolcularıyken, fâsıklar ve fâcirler ise cehennem yolcularıdır.

Ahir zamanda her yer daru'l-fısk konumuna gelmiş ve tuğyânî fasıklar eliyle her şey ifsâd edilir olmuştur. İttikânın yerini isyanın aldığı yerler müfsidleri sevindirse de muslihleri üzmektedir. Müfsidlerden ve onların düzenlerinden beri olanlar olarak, tüm müfsidleri Rabbimize havâle ediyoruz. Zira âyette geçtiği üzere; **"Allâh, müfsid ile muslih olanı (ayırmasını) bilir."** [Bakara: 2/220]

Allâh'u Teâlâ'dan korkan mü'minler, her bir hâdiseden ibret almalı ve hallerini düzeltmelidirler. Kendilerinde Rabbimizin olmadığı günaha sebebiyet

veren haller varsa bu hallerden tevbe etmeli ve Allâh'a sığınarak ittikâ yoluna girmelidirler. Zira Rabbimizden sakınıp korkmak Rabbimizin emridir. ***"Allâh'a karşı gelmekten sakının ve bilin ki Allâh takvâ sahipleriyle beraberdir."*** [Bakara: 2/194]

İttikâyı hayât yaparak muttakî olmak her mü'minin vazgeçilmez hedefi olmalıdır. Îmân ehli, Nebîmiz aleyhisselâm'ın; **"Her yerde Allâh'tan korkun."** [Tirmizî] hadisinin beyânınca hareket etmeyi kendilerine düstur edinmeli ve bu konuda birbirilerine nasihatçi olmalıdırlar.

(27) Ta'zîm:

Ta'zîm, hürmete değer kimse veya bir şey için onun büyüklüğünü gösterecek şekilde davranılmasıdır. Ta'zîmin karşısında ise saygısızlık, hürmetsizlik, ihtiram etmeme yer alır. İslâm dîni bizlere ta'zîmi öğrettiği gibi aynı zamanda ta'zîmi de emreder. Kul, kulluğunu unutmadan ta'zîm ehli olmalıdır.

Bir kul, öncelikle Rabbimize karşı ta'zîm ile hareket etmelidir. Kulun Rabbimize karşı ta'zîm etmesi, O'nun azametine ve kudretine şirksiz îmân edip, lisânen bunu ikrar etmesi ve O'nun büyüklüğünü her dâim hatırlaması, herkesten ve her şeyden yüce olduğunu unutmadan tevhîd üzere hareket etmesidir.

Rabbini ta'zîm eden kul, ardından da Rabbinin katında değerli olanlara ta'zîm ile muamele etmelidir. Örneğin müslim bir kul, gönderilen tüm peygamberlere îmân ettiği gibi, hepsine de ta'zîmde bulunur. Onlara karşı asla bir saygısızlık içerisinde bulunmaz. Şöyle der: ***"Bütün peygamberlere Rablerinden ne verildiyse hepsine îmân ettik. Biz, onların arasında fark gözetmeyiz ve biz ancak O'na boyun eğen Müslümanlarız."*** [Bakara: 2/136]

Yine bir müslim, bazı peygamberlere verilen kitâblara da îmân eder. Onların asıllarının Allâh katından olduklarını ancak insânlar tarafından tahrif edildiklerini de kabul eder. Rabbimizin korumasıyla tahrif edilemeyen tek kitâbın ise son peygamber Muhammed aleyhisselâm'a indirilen Kur'ân olduğuna da inanır. ***"Şüphesiz zikri (Kur'ân'ı) biz indirdik ve onu koruyacak da elbette biziz."*** [Hicr: 25/9] Kur'ân'ın ahkâmının kıyâmete kadar yürürlükte olduğuna îmân ederek, O'nun emirlerini ve yasaklarını hayatında yaşamaya çalışır. Her dâim tüm peygamberlerin dîni olan İslâm'ın ehli bir müslim olmanın gereklerini yerine getirir. İslâm'ın alâmetlerini öğrenir ve onları korur. İşte bu sıraladıklarımız müslim bir kulun ilk olarak ta'zîm etmesi gerekenlerdir.

Tabi ki ta'zîm edilecekler bu kadar değildir. Bir hadislerin Nebîmiz aleyhisselâm şöyle buyurmuştur: **"Küçüklerimize merhamet etmeyen ve büyüklerimize saygı göstermeyen bizden değildir."** [Tirmizî, Ebû Dâvûd] Büyüklük farklı kısımlarda karşımıza gelebilir. Bu kısımlarda bizden daha önde olanlara karşı da ta'zîmde bulunmak gereklidir. Mâneviyât, ilim, yaş, rütbe ve tecrübe bakımından bizden ileride olanlara da ta'zîm etmek dînimizin bizlere bir öğretisidir.

Tabi ki kişi, dünyâya gelmelerini vesile olan, onları koruyup kollayan annesinin ve babasının haklarını da gözet-

melidir. Rabbimiz; ***"İnsâna da ana-babasına iyi davranmasını emrettik."*** [Lokmân: 31/14] buyurmuştur. Nebîmiz aleyhisselâm da; **"Allâh'ın rızâsı, anneyi ve babayı hoşnut ederek kazanılır. Allâh'ın gazabı da anneyi ve babayı öfkelendirmek suretiyle celbedilir."** [Tirmizî] söyleriyle anneye ve babaya karşı ta'zim edilmesini, onlara iyi davranılmasını bizlere bildirmiştir.

Aynı şekilde kişi, kendisine dînini öğreten hocalarına da ölünceye dek ta'zîmde bulunmalıdır. Annenin ve babanın hakkı nasıl ölünceye dek devam ederse, hocaların hakkı da böyledir. Anne-baba kulun dünyâya gelmeye vesileyken, rabbânî bir hoca cennete girmesine vesiledir. Ayrıca ta'zîm ehli bir kul, tüm rabbânî âlimleri de sevmeli, onların haklarını da gözetmeli, onları her zaman ve her yerde hayırla yâd etmelidir.

Aslında yöneticisinden avamına kadar İslâm'a ve ümmete hizmet eden her bir kişiye ta'zîm etmek İslâm'ın bize öğretisidir. Rabbimiz şöyle buyurmuştur: ***"Ey îmân edenler! Allâh'a itaat edin, peygambere ve sizden olan yöneticilere itaat edin."*** [Nisâ: 4/59] Rabbimize ve Nebîmize itaat mutlak itaatken, bizden olan yani muvahhîd yöneticilere itaat ise mukayyeddir. Ulemâmız ve umerâmız, Allâh'ın ve Rasul'ünün emirlerine itaat ettikleri sürece onlara itaat edilir ki, bu da onlara ta'zîmin bir göstergesidir. Müslüman, hürmet insânıdır. O, küçük-büyük her türlü saygısızlıklardan kendisini ve ailesini, cemaatini ve cemiyetini ve de ümmetini korumaya çalışır.

(28) Ketûmiyet:

Ketûmiyet, sırları korumak, insânlara bilmemesi gerekenleri anlatmamak ve özel halleri gizlemek demektir. Ketûmiyet insânların hayrına kullanıldığında çok güzel bir vasıftır. Ketûmiyet ikiye ayrılır. Birincisi vâcib olan faydalı ve müspet ketûmiyet; ikinci kısım ise haram olan zararlı ve menfî ketûmiyettir.

Birinci kısım ketumiyet, müspet ketûmiyettir dedik, örneğin; meclisler mahremdir. Sözün emânet bilinip saklanılması gerekir. Her meclisin ve her kişinin saklaması gereken sırrı olabilir, bunları açmak caiz değildir. Nebîmiz aleyhisselâm şöyle demiştir: **"Bir kimse bir söz söyler ve ayrılırsa bu emânettir."** [Tirmizî] Hadiste de ifâde edildiği üzere söz emanet olarak geçmiştir. Sözün sırrını başkalarına açmak ise emânete ihânettir. Bir Müslüman her türlü ihânetten kaçınmalıdır.

Yine bir takım şeyleri yapmadan önce de ketûm davranılması gereklidir. Böyle bir ketûmiyette birçok menfî durumun önüne geçilmiş olabilir. Nebîmiz aleyhisselâm şöyle buyurmuştur: **"İhtiyaçları gidermede ketûmiyetle gideriniz; şüphesiz her nimet sahibine haset eden vardır."** [Taberani, Beyhaki] Demek ki hadisin bize öğrettiği üzere günlük hayâtımızda da herkese her şeyin söylenmesi uygun değildir.

Başka bir ketûmiyet ise aile sırlarına yönelik ketûmiyettir. Ailevî bir durumu yaymak, eşler arasındakilerini anlatmak kötü bir davranıştır. Bu durumlarda işler çığırından çıkar. Eşlerin birbirilerini gizli hallerini başkalarına anlatmaları caiz değildir. Böyle bir durum insânların en şerlilerinden olmaya sebebiyet verebilir. Nebîmiz aleyhisselâm konuyla alakalı şöyle buyurmuştur: **"Şüphesiz ki kıyâ-**

met günü, Allâh'ın en çok ehemmiyet vereceği emânet, karı-koca arasındaki emânettir. Karı ile koca, birbiriyle içli dışlı olduktan sonra hanımının sırlarını erkeğin etrafa yayması, o gün en büyük ihânettir." [Müslim]

Bunun haricinde diğer tüm Müslümanlar da hallerinin gözetilmesi gerekmektedir. Müslümanların kusurlarını ve günahlarını herkese her ortamda her vesileyle söylemek ve yaymakta caiz değildir. Kusurlara karşı ketûmiyet gösterilmesi durumunda es-Settâr olan Rabbimizin o kişinin kusurlarını örtmesi umulur. Zira Nebîmiz aleyhisselâm; **"Kim, bir Müslüman'ın ayıbını örterse Allâh da onun ayıbını örter."** [Müslim] buyurmuştur.

Bunun yanı sıra yapılmaması gereken ve yapıldığında da harama sebebiyet veren ketûmiyet de vardır. Örneğin; ilimde, şahitlikte, alışverişte ketûm davranmak caiz değildir. Hocalar talebelerinden ilmi saklayamazlar, zira ilim bir emânettir. İlme hizmet edip, onu yaymak ibâdet olduğu gibi, onu ketmetmek de bir nevi cinâyettir. Bunu yapan hâin de bir nevi kâtildir. Nebîmiz aleyhisselâm; **"Benim tarafımdan (tebliğ edilen Kur'ân'dan) bir âyet bile olsa insânlara ulaştırınız."** [Buhârî] **"Kendisine bir ilim sorulup da bunu gizleyen kimseye kıyâmet gününde ateşten bir gem vurulacaktır."** [Ebû Dâvûd, Tirmizî] buyurmuştur. Hakkı hak sahibine ulaştırmak gerekir. Cahilin hakkı ilimle aydınlanmasıdır; onu karanlıkta bırakanlarsa sorumludurlar.

Yine bir Müslüman'ın şerî bir mahkemeye çağrıldığında gitmemesi, gittiği halde hakkı ketmetmesi veya orada yalan söylemesi de caiz değildir. Rabbimiz; ***"Şâhitler çağrıldıklarında gelmemezlik etmesinler."*** [Bakara: 2/282] buyurmuştur. Tabi ki Müslüman böyle bir durumda yalandan kaçınarak hakkı beyân edecektir. Zira bu Rabbimizin bir emridir. **"Yalan sözden (yalan yere şâhitlik yapmaktan) kesinlikle kaçının!"** [Hac: 22/ 30]

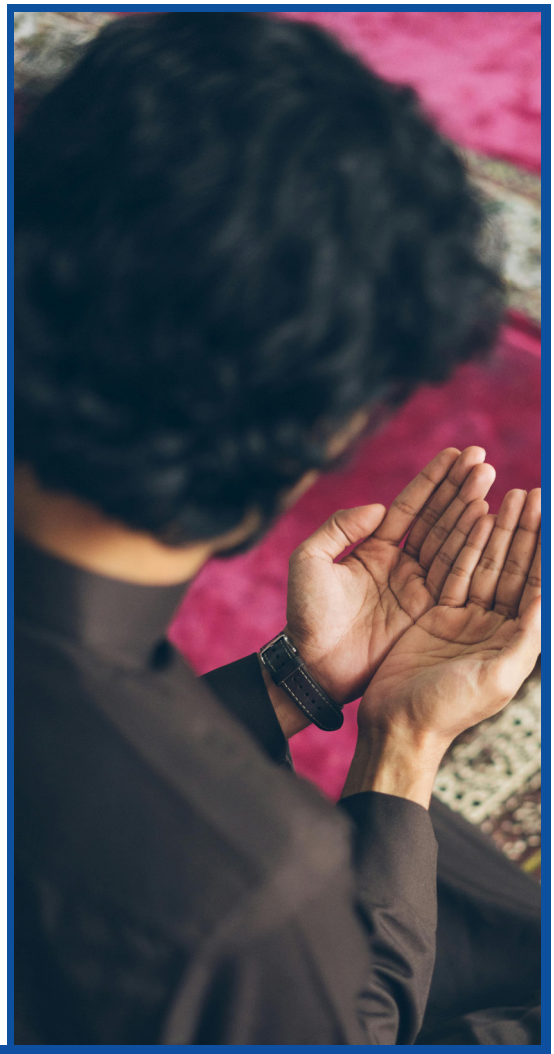
Rabbimiz kâmil mü'minleri tanıtırken; ***"Onlar yalan şâhitlik yapmazlar."*** [Furkân: 25/ 72] buyurmuştur. Bir hadiste ise şöyle geçmektedir. Bir gün Nebîmiz aleyhisselâm sahabesine; **"En büyük günahı size haber vereyim mi?" buyurdular. Sahâbe; "Evet, yâ Resûlallâh!" dediklerinde ise Nebîmiz aleyhisselâm; "Allâh'a şirk koşmak, ana babaya itaatsizlik etmek" buyurduktan sonra, yaslandığı yerden doğrulup oturdu ve "İyi belleyin, bir de yalan söylemek, yalancı şâhitlik yapmaktır." buyurdular. Hadisin râvisi der ki; "Bu son cümleyi sürekli tekrarladı. Biz daha fazla üzülmesini arzu etmediğimiz için "keşke sussa!" diye temennide bulunduk."** [Buhârî, Müslim]

Yine alışverişlerde malın ayıbını gizlemekte caiz değildir. Müslüman, fayda insânıdır. İnsânlara zarar vermeye çalışmaz. O bilir ki her bir davranışından sorguya çekilip karşılığının verileceği bir gün var; o, o günün şuuruyla yaşar. Ticârette hayâtın içerisinde bir imtihan alanıdır. Müslüman kişi bu alanda da Rabbinin rızasını gözetmelidir. Ticârî sahada ümmete kolaylık gösterilmesi de sünnettir. Zira Nebîmiz aleyhisselâm; **"Satışta, alışta ve borcunu istemekte kolaylık gösteren kimseye Allâh rahmet etsin."** [Buhârî] buyurmuştur. Bunun aksine olarak üç günlük

dünyâ için, üç kuruşluk menfaat adına zarar insânı olarak insânları aldatanlar da aldanmışlardır.

Yine bir kıssada Müslüman'ın Müslümanları aldatamayacağını görmekteyiz. Kıssa şöyledir: Bir gün Nebîmiz aleyhisselâm pazarda bir buğday sergisine uğradı. Elini buğday yığınının içine daldırdı, parmakları ıslandı. Bunun üzerine satıcıya; **"Ey zâhîreci! Bu ıslaklık nedir?" buyurdu. Adam: "Ey Allâh'ın Rasûlü! Yağmur ıslattı." dedi. Bunun üzerine Nebîmiz aleyhisselâm da; "İnsânların görüp aldanmaması için o ıslak kısmı ekinin üstüne çıkarsaydın ya! Kim bizi aldatırsa, bizden değildir."** [Müslim] buyurdu.

Özetle; Müslüman kişi, dînin sınırlarını öğrenen ve öğrendikten sonrada bu sınırları gözeten kişidir. O, ketûmiyet konusunda da neyi, nerede, kime karşı söyleyeceğini ve söylemeyeceğini öğrenir ve öğrendiğiyle amel eder.

Duâmız

Ey mülkünde tek hâkim olan Rabbimiz! Senden hayır sadece hayır dileriz. Bizi hayra ilet, hayra daldır. Dareynde hayrın adamlarından kıl, onlarla birlikte eyle. Her türlü şerden ve şerliden Sana sığınırız, bizleri rahmetinle koru yâ Hafîz. Sen, Kerîm olansın; bize dünyâda ve ahirette ikram et. Her türlü aşırılıktan korunmayı, mûtedil kullardan olmayı dileriz, biz acizlerine yardım eyle yâ Nasîr. Zâtına karşı tazîmi hakkıyla yerine getirip, zâtından hakkıyla ittikâ edenler arasına bizleri de al. Ya Settâr, ketûmiyetin sırrına bizleri vakıf eyle! Yâ Vedûd, sevgini, sevdiklerinin sevgisini dileriz; bizlere nasip eyle. Âmîn, âmîn, âmîn yâ Muîn

Güzel ahlâkı kuşanan kardeşlerime selâm ve duâ ile...

اَلأَسْمَاءُ الْحُسْنَى

EL-ESMÂU'I-HUSNÂ -2

Kaan Sâlih

Rahmân ve Rahîm olan Allâh'ın ismiyle... Hamd, âlemlerin Rabbi olan Allâh'a mahsustur. O'na hamd eder, O'ndan yardım ve mağfiret dileriz. Nefislerimizin şerrinden ve amellerimizin kötülüğünden O'na sığınırız. O'nun hidâyete erdirdiğini hiç kimse saptıramaz, saptırdığını ise hiç kimse hidâyete erdiremez. Şehâdet ederim ki, Allâh'tan başka ibâdete lâyık hiçbir ilâh yoktur. Ve yine şehâdet ederim ki, Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem O'nun kulu ve Rasûlü'dür. Bundan sonra:

***

6- es-Selâm

es-Selâm اَلسَّلَامُ ismi, Allâh'u Teâlâ'nın "kullarını her türlü tehlikelerden selâmete çıkaran, tüm kusur ve ayıplardan münezzeh olan" mânâsına gelir. Bu isim, Allâh'ın mutlak kemâlini ve her türlü eksiklikten uzaklığını ifâde eder.

Kur'ân'dan Delîl:

Allâh'u Teâlâ, şöyle buyurmaktadır:

"O Allâh ki, O'ndan başka hak ilâh yoktur. O, Melik'tir, Kuddûs'tur, Selâm'dır." [Haşr: 59/23]

Anlamı ve Tezâhürleri:

Allâh Subhânehu ve Teâlâ, her türlü selâmetin ve emniyetin kaynağıdır. O, ayıptan, kusurdan, eksiklikten, fenâ ve zevâlden münezzehtir. Kendisinden esenlik ve âfiyet umulan, kullarına umduklarını verebilecek güç ve kudrete, irâde ve meşiyete sâhib olandır. O'nun gerek zâtı (özü), gerek sıfatları (nitelikleri) başkalaşmaktan veya değişikliğe uğramaktan münezzehtir. O, ezelde nasılsa, ebedde de öyledir. O, asla yok olmaz, ilmi zayıflık göstermez, kudreti kesilmez, mülkü elinden çıkmaz. Allâh Azze ve Celle'nin selâmı, dilediği kullarına dünyâda ve âhirette esenlik ve selâmet vermesidir. O, maddî ve mânevî sıkıntılardan, sapkınlık ve taşkınlıklardan dilediği kulunu emîn kılarak esenlik verendir. Fırtınalar koptuğunda azgın dalgalar içinden dilediğini çekip çıkarandır.

السلام

Önüne çıkan şeyleri kül edip geçen yangınlardan dilediği kulunu emîn kılandır. Yıkıp toz eden depremlerden dilediği kulunu koruyandır. Şeytânın ve onun yolundan giden mücrimlerin desise ve aldatmacalarından dilediği kulunu muhafaza edendir. Hile, kin, hased ve yalan gibi kötülüklerden dilediği kulunu arındırandır. Kalb-i selîm ile gelinmesi dışında mal ve çocuğun hiçbir şekilde fayda vermediği günde dilediği kuluna emniyet ve esenlik lütfedendir. Bunu bahşettiği Cennetteki saîd kullarına ise selâm edendir.

O'nun ayıplardan ve kusurlardan münezzeh olması ise zâtında ve fiillerinde tüm eksikliklerden, her türlü fenâ ve zevâlden beri olması demektir. O, arkadaştan, evlattan beridir. Benzerden, denkten, rakipten ve ortaktan beridir. Bu sebeble O'nun sıfatları tek tek incelendiğinde her bir sıfatın kemâline aykırı olan şeylerden sâlim olduğu görülür. O'nun hayatı ölümden, uyku ve uyuklamadan; kendi kendine var oluşu ve kudreti yorgunluktan ve bitkinlikten; ilmi kendisinden bir şeyin gizli kalmasından, unutkanlıktan, düşünme veya hatırlama ihtiyacından; irâdesi hikmet ve maslahat dışına çıkmaktan, sözleri yalan ve haksızlıktan berîdir.

Bilakis O'nun sözleri tamâmen doğruluk ve adâlettir. Zenginliği herhangi bir şekilde başkasına muhtaç olmaktan uzaktır. Bilakis O'nun dışındaki her şey O'na muhtaçtır ve O her şeyden müstağnidir (ihtiyaçsızdır). Egemenliğinde çekişecek birisinden, ortaktan, yardımcıdan, destekçiden veya O'nun katında O'ndan izinsiz şefâate yeltenecek şefâatçiden beridir.

İlâhlığında ortaktan beridir. Bilakis O, öyle bir Allâh'tır ki kendisinden başka hiçbir ilâh yoktur. O'nun hilmi, affı, müsamahası, mağfireti ve cezâsı herhangi bir ihtiyaçtan, zilletten veya başkalarında olduğu gibi herhangi bir yapmacıklıktan uzaktır. Bilakis hepsi keremi ve ihsânındandır. Aynı şekilde O'nun azâbı, intikamı, şiddetle yakalayışı, süratle cezâlandırması, zulümden, kinden, düşmanlık ve kabalıktan uzaktır. Bilakis tamâmen hikmet, adâlet ve her şeyi yerli yerine koymasından dolayıdır. O'nun ihsânı, sevâbı olduğu gibi azâbı ve cezâsı da övülmeye lâyıktır.

Kulun Vazifesi:

Öyleyse kul, her ne işi olursa olsun kendisi gibi fânilere değil, her dâim diri ve sonsuz kudret sâhibi Allâh Subhânehu ve Teâlâ'ya dayanıp güvenmelidir. İstediğinde O'ndan istemeli, sığındığında O'na sığınmalı, dayanıp güvendiğinde O'na tevekkül etmelidir. Sıkıntısını O'na açmalı ve O'nun hükmüne boyun eğmelidir. Selâmeti ve esenliği bir tek O'ndan beklemelidir.

7- el-Mü'min

el-Mü'min الْمُؤْمِنُ ismi, Allâh'u Teâlâ'nın "güven veren ve koruyan, korkudan emîn kılarak dilediğine îmân nûru veren" manasına gelir. Bu isim, Allâh'u Teâlâ'nın vaatlerine sadakatini, kullarına emniyet sağlamasını ve kalblere îmân bahşetmesini ifâde eder. O, kullarına karşı şefkatli ve bağışlayıcı olandır.

Kur'ân'dan Delîl:

Allâh'u Teâlâ, şöyle buyurmaktadır:

"O Allâh ki, O'ndan başka hak ilâh yoktur. O, Melik'tir, Kuddûs'tur, Selâm'dır, Mü'min'dir." [Haşr: 59/23]

Anlamı ve Tezâhürleri:

el-Mü'min ismi, Allâh'ın sözünde duran, vaatlerini gerçekleştiren ve her zaman doğruluğun ve adâletin kaynağı olan mutlak güvenilirliğini ifade eder. O, mü'minlerin kendisi hakkındaki güzel zanlarını boşa çıkarmaz; onlara umduklarından fazlasını lütfeder. Onları dilediğince mükâfatlandırır ve onlara iyilikle muâmele eder. Dünyâ ve âhirette kullarına emînlik sağlayan, onları her türlü korku ve endişeden uzaklaştıran O'dur. Cennet ehlinin Cennete girerken hissettiği o mutlak emniyet hissi, Allâh'ın el-Mü'min isminin bir tecellisidir.

Allâh Subhânehu ve Teâlâ, mutlak olarak güven veren ve kendisine güvenilendir. O, hiçbir kuluna zulmetmez; bilakis, kullarına karşı son derece adâletli ve merhametlidir. Kendisine güvenen kullarının ellerini boş bırakmaz, aksine onların dileklerini ve duâlarını işitir ve icâbet eder. Onları îmân ve hidâyet ile şereflendirir; bu da bir kul için elde edilebilecek en büyük nimet ve kalıcı bir lütuftur. Allâh'u Teâlâ, sadece manevî değil, aynı zamanda maddî ihtiyaçları da karşılayandır. İhtiyaç duydukları rızıkları onlara verir, onları korur, kollar ve gözetir.

Kulun Vazifesi:

Öyleyse kul, Allâh'ı gönülden tasdîk etmeli, O'nun indirdiği her şeye şeksiz şüphesiz, içtenlikle inanmalıdır. Bu îmân, sadece dil ile değil, kalp ile de tasdîk edilmeli ve amellerle gösterilmelidir. O'nu zikrederek kalbini ferahlan-

dırmalı, O'na sığınarak huzur bulmalıdır. Allâh Azze ve Celle'ye her ne olursa olsun eksiksiz bir şekilde güvenmelidir, çünkü O, güvenilirliğin ve emniyetin tek kaynağıdır. Allâh'ın kendisine verdiği sayısız nimetlerin şükrünü edâ edebilmek için var gücüyle çalışmalıdır. Mü'min bir kul olarak, kimseyi aldatmamalı, sözünde ve fiillerinde doğruluk ve adâletten asla ayrılmamalıdır. Çünkü Allâh, doğruları sever ve kendisine tevekkül edenleri destekler.

8- el-Müheymin

el-Müheymin الْمُهَيْمِنُ ismi, Allâh'u Teâlâ'nın "kâinatın bütün işlerini yöneten, gözetici ve emîn" manasına gelir. Bu isim, Allâh'ın her şeyi kuşatan ilmini, mutlak kudretini ve tüm varlıklar üzerindeki hâkimiyetini ifade eder.

Kur'ân'dan Delîl:

Allâh'u Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

"O Allâh ki, O'ndan başka hak ilâh yoktur. O, Melik'tir, Kuddûs'tur, Selâm'dır, Mü'min'dir, Müheymin'dir." [Haşr: 59/23]

Anlamı ve Tezâhürleri:

Allâh Subhânehu ve Teâlâ, ilmiyle her şeyi düzenleyip gözetendir. Düzenleyip gözettiklerini dilediğince yönetendir. İlmiyle her şeyi kuşatandır. Gizlinin gizlisini, kalblerin derinliklerindekileri ve sır olarak saklanan şeyleri hakkıyla bilendir. Yedi kat göklerde ve yerlerde her ne var ise O'nun bilgisi ve gözetimi içindedir. Hiçbir şey O'ndan saklanamaz ve O'ndan bağımsız var olamaz. Kullarının tüm fiillerine muttali olup onlara şâhit olandır. Kudretinin kemâliyle de her şeye gücü yetendir. Mahlukâtının tüm işlerini çekip çeviren, onları rızıklandıran ve ecellerini tayin etmek suretiyle onlar üzerinde yegâne otorite sâhibi olandır.

Allâh Azze ve Celle, mutlak olarak kendisine emniyet olunan ve güvenilen tek zâttır. Asla zulmetmez. Hak sâhiblerinin haklarını zâyî etmez. Çünkü O, emînler emînidir. Îmân eden kullarına Cenneti vaad etmiş ve onları Cennetlerine alacaktır. Çeşit çeşit Cennet nimetleri vaad etmiş ve mümin kullarına bunları kat ve kat arttırarak ikrâm edecektir. Âsî kullarına ise azâbı vaad etmiştir. Ancak onları günahları kadar cezalandıracaktır, asla fazlası değil. Kim hangi azâbı hak etmiş ise ondan daha şiddetlisini görmeyecektir.

Kulun Vazifesi:

Öyleyse kul, Allâh Subhânehu ve Teâlâ'nın her şeyi gözettiğini bilerek hareket etmelidir. O'na karşı ihlâslı olmalı ve O'na yönelmelidir. O'nu râzı etmeye çalışmalı ve O'nun hikmetinden asla şüphe etmemelidir. Gizli ve açık olan tüm günahlarından O'na tevbe etmeli ve O'na sığınmalıdır. Azâbından korkmalı ve rahmetini ummalıdır.

9- el-Azîz

el-Azîz اَلْعَزِيزُ ismi, Allâh'u Teâlâ'nın "izzet sâhibi ve dâima gâlib olan" mânâsına gelir. Bu isim, Allâh'ın yenilmez gücünü, mutlak üstünlüğünü ve her şeyden müstağni oluşunu vurgular.

Kur'ân'dan Delîl:

Allâh'u Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

"O Allâh ki, Azîzu'l-Hakîmdir." **[İbrâhîm: 14/4]**

Anlamı ve Tezâhürleri:

el-Azîz, gâlibiyet ve üstünlük, şiddet ve kuvvet, yücelik ve ululuk sâhibi olandır. Mağlup edilemeyen mutlak güç sâhibidir. Gücüne erişilemeyen, gücünde eşi ve benzeri olmayan tek zâttır. Bütün varlıklar her şeyde O'nun zâtına, sıfatlarına, fiillerine ve bekâsına muhtaçtırlar. Hiçbir kimse O'nun gücüne erişemez. Ama O'nun her şeye gücü yeter. Akıl, O'nun gücünü anlamaktan, gözler de O'nun azâmet ve yüceliğini müşâhede etmekten âcizdir. Hiçbir varlık O'nun nimetlerini sayamaz ve şükrünü edâ edemez. Bütün bu sıfatlar başkası için değil yalnız Allâh için geçerlidir.

el-Azîz, dilediğine karar veren ve dilediğinde bunu yaratandır. İzzetinin eksiksiz ve mükemmel oluşuyla kullarına hükmeden ve bu hükmü onlar üzerinde adâlet ve hikmet ile uygulayandır. Kullarının kalblerini ve irâdelerini dilediği yöne çevirerek istek ve irâde sâhibi yapandır. İşte bu, O'nun üstünlüğünün ve izzetinin mükemmel oluşunu gösterir. İzzetin var olan üç anlamı da Allâh Azze ve Celle için kemâli ifâde eder:

Kuvvetin izzeti: O'nun güç ve kudretinin sonsuzluğunu ifâde eder. Hiçbir varlık O'nun gücüne karşı koyamaz.

Müstağnîliğin/İmkânsızlığın izzeti: O'nun zatıyla her şeyden müstağni

olduğunu, hiçbir şeye ihtiyacının bulunmadığını, hiçbir kimsenin kendisine fayda yahut zarar veremeyeceğini bilakis gerçekte fayda ve zarar vermeye tek kâdir olduğunu ifâde eder. Her şey O'na muhtaçtır, O ise hiçbir şeye muhtaç değildir.

Üstünlük ve gâlibiyetin izzeti: Varlıkların tamâmının O'nun egemenliği altında olduğunu, azâmetine boyun eğdiklerini, dilediği şeyin olduğunu dilemediği şeyin ise olmadığını, yerlerin ve göklerin ve de ikisi arasındakilerin sevk ve idâresini elinde bulundurduğunu, kendisini yalanlayanları, kâfirleri ve zâlimleri çeşitli cezâlarla cezâlandırmasını ve onları ibret alınacak hale düşürmesini, hile ve tuzaklarının, mal ve ordularının, kale ve surlarının onlara hiçbir fayda vermemesini ve dilediğinde intikâmını almasını ifâde eder.

Kulun Vazifesi:

Öyleyse kul, el-Azîz olan Allâh'ın kudreti ve irâdesi karşısında ne kadar zayıf olduğunu idrâk etmeli, O'na karşı isyân etmekten uzak durmalıdır. Mutlak güç ve gâlibiyet sâhibi olanın Allâh Azze ve Celle olduğunu hatırından çıkarmamalı ve O'na emrettiği üzere hayatının tamâmında boyun eğmeye gayret etmelidir.

***

Hamd âlemlerin Rabbi olan Allâh'a mahsustur. Salât ve selâm yaratılmışların en hayırlısı Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem'in, âlinin ve ashâbının üzerine olsun.

MÜTEVÂZI NEBÎ

Enes Lütfü

El-Mütekebbir olan Allâh'ın ismiyle...

Hamd, âlemlerin Rabbi Allâh'u Teâlâ'ya mahsustur. Salât ve selâm ise O'nun Mütevâzı Nebîsinin, âlinin ve ashabının üzerine olsun. Bu vesileyle siz değerli okurlarımızı da selâmlarım; es-Selâmu aleykum...

Giriş

İslâm dîni, hayatımızın bir parçası değil, hayatımızın ta kendisidir. A'dan Z'ye bütün işlerimizin nizamı onun sınırlarıyla belirlenmiştir. Bu hakikat âyetlere de konu olmuş ve Rabbimiz şöyle söylememizi emretmiştir; ***"De ki: Hayatım ve ölümüm âlemlerin Rabbi Allâh içindir"*** [En'âm: 6/162]. Yani Müslüman olmak ilk adım, Müslümanca yaşamak ikinci adım ve son olarak Müslümanca ölmek de üçüncü adımdır. Böylece hayatımız, başından sonuna İslâm üzeredir.

"Ey îmân edenler! Allâh'tan, sakınılması gerektiği gibi sakının, sizler ancak Müslüman olarak ölün!" [Âl-i İmrân: 3/102]

Hayatının her köşesini İslâmla dolduran ve Müslüman olarak emaneti teslim eden Nebîmiz aleyhisselâm'ın hayatından tevazu örnekleriyle bu sayımızı renklendirmeye çalışacağız, inşâllâh. Yardım ve başarı Allâh Subhânehu ve Teâlâ'dandır.

Mekke Süreci

İslâm davasının en sancılı süreci Mekke devridir. Allâh Rasûlü aleyhisselâm yirmi üç yıllık Risâlet hayatının on üç yılını Mekke'de geçirmiştir. Ve bu süreçte kademeli düzelme değil, günden güne zorluk yaşanmıştır. Bu sürecin son zamanları, boykot dönemlerine rastlayan yıllar ve Allâh Rasûlü'nün Taif çıkışını gerçekleştirdiği zamanlardı. O zamanı doğru okur ve anlarsak, görüyoruz ki; önce Allâh Rasûlü Mekke toplumundan tecrîd edilmek istendi sonra da hayatı elinden alınmak istendi. Bu zirveye ulaşan sıkıntı, hicrete kapı araladı. Ancak süreç o kadar kolay değildi.

Şöyle ki;

a) Toplumdan tecrîd edilmesi: Nebî

aleyhisselâm, Mekke'de amcası Ebu Talib'in himayesindeydi ve Mekke'nin doğal haklarından yararlanabiliyordu. Kendisinin Mekkeli olarak Kureyş kimlikli olması -en azından yabancı olmadığı için- onların arasında bir itibar sebebi olabiliyordu. Ancak boykot döneminde Allâh Rasûlü'nün hâmisi/koruyucusu Ebu Talib vefat edince, Kureyş onun kimliğini iptal etmek ve böylece itibarını düşürmek için bir fırsat elde etmişti.

Ebu Talib'in vefatından sonra, Haşimoğulları'nın yeni kabile reisi Ebu Leheb olmuştu. O, Allâh Rasûlü'nün soy bakımından en yakını olmasına rağmen, inanç bakımından da en uzağı ve düşmanıydı. Ebu Leheb'in başkanlığa gelir gelmez, yaptığı ilk icraat; Haşimoğulları adına Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem'i illegal ilan etmek ve başına gelebilecek herhangi bir olay halinde, artık savunmasının yapılmayacağını söylemek olmuştur. Böylece, Allâh Rasûlü'nün Mekke'deki doğal hakları elinden alınmış ve kendi vatanında bir yabancı gibi emniyetsiz bırakılmıştı.

Malum olduğu üzere Allâh Rasûlü aleyhisselâm, yeni bir hâmi/korucu bulabilmek için Taif'e gitmeyi düşünmüştür. Çünkü orayla da akrabalık bağları vardı ve Taif halkının İslâm'ı duymasıyla kabul edeceğini umut ediyordu. Amacı şahsını korumak değil, dînini anlatabilmek için bir devlet gücü bulmak ve davasını meşrulaştırmaktı. Fakat hiçbir şey umduğu gibi olamamış ve Mekke'de gördüğü şiddetin bir benzerini Taif halkından görmüştü. Bunun üzerine Allâh Rasûlü Mekke'ye geri dönmek istemişti ancak oradaki yeni problemiyle karşı karşıya kalmıştı, çünkü artık Mekkeli sayılmıyordu. Yani bugünkü tabirle; vatandaşlığı iptal edilmişti. Artık Mekke vatandaşı sayılmayan Allâh Râsûlü tıpkı bir yabancı gibi kendi topraklarına girebilmek için, birisinin himayesine ihtiyaç duyuyordu. Henüz Mekke'ye girmeden önce üç kişiye haber göndererek kendisini himaye etmelerini istemiş, yani tabiri caizse seyahat izni dediğimiz vize talebinde bulunmuştur. Himaye taleb ettiği kişiler şunlardı; Ahnes bin Şerik, Süheyl bin Amr ve Mutim bin Adiy. Bu üç isim arasından Allâh Rasûlü'nü Mutim bin Adiy himaye etmiş ve oğullarıyla silahlarını kuşanıp, Muhammed aleyhisselâm'ı Mekke'ye sokup himayesini ilan etmişti. Böylece Allâh Rasûlü bir süre daha Mekke'de kalabilecek ve ne yapabileceğini düşünebilecekti. Çünkü hiçbir şey hâlâ düzelmiş değildi ve dînine sahib çıkacak bir topluluğa ihtiyaç duyuyordu. Bu olay Allâh Rasûlü'nün anlattığı üzere, ömrü boyunca onu en çok üzen olay olmuştur.

b) Hayatına kastedilmesi: Taif olaylarının sonrasında, Allâh Rasûlü yeni bir harekete geçmişti. Farklı yerden ticaret için gelen bir sürü insanların bulunduğu panayırları geziyordu. Uygun gördüğü herkese dînini anlatıyor ve onlardan himaye taleb ediyordu. Kimisi reddediyor kimisi ise şartlar öne sürerek menfaat edinmek istiyordu. Allâh Rasûlü Rabbine tevekkül ile doğru kişileri bulacağından ümit kesmeksizin yoluna devam ediyordu. Ve sonunda Yesrib'ten (Medine'nin eski adı) bir grup insanlarla karşılaştı. Onlara davette bulundu ve Yesribliler sadece cennet karşılığında bunu kabul ettiler. Detaylar malum olduğu için buraya girmeden sadece Mekke'deki durumlara dönüyoruz.

Mekke, hâlâ gurur ve kibriyle ayakta durmaya çalışsa da günden güne kan kaybettiğini görüyordu. Çünkü Kureyş içerisinden birçok kişi îmân etmiş ve samimiyetlerinin ispatı olarak Habeşistan'a hicret emişlerdi. Şimdi de Yesrib'e yani geleceğin Medine'sine hicret ediyorlardı. Üstelik bunların çoğu Kureyş tağutlarının; ya kendi evladı ya da bir akrabasıydı. Bu onlar için bir tehditti. Gelecekleri için müthiş bir endişe taşıyorlardı.

Sonunda o necis kararı alıp Allâh Rasûlü'nden tamamen kurtulmaya karar verdiler. Bunun için şeytanî bir suikast planlayıp bu işi kökünden halledeceklerdi. Planlarına göre Kureyş kabilelerinin her birinden bir genç ortak bir darbe vurup Allâh Rasûlünü katledeceklerdi. Böylece Haşimoğulları intikam duygusuna kapılamayacak ve en fazla diyete razı olacaklardı. Bu sadece bir tedbir içindi. Çünkü Ebu Leheb zaten Muhammed aleyhisselâm adına hiçbir hak aramayacağını ilan etmişti. Ancak, hamasî duygularının depreşip intikam peşine düşmemeleri için bu hain plan düşünülmüştü. Bu planın mimarı cehennem yakıtı olan Ebu Cehil'dir, Allâh'ın azabı onun üzerine olsun.

Mekke'den Çıkış

Bahsedilen olayların neticesinde, kuluna yardım eden Allâh Azze ve Celle Muhammed aleyhisselâm'a hicret için izin vermiş, o da Medine'ye hicret için yola çıkmıştı. Bu yolculukta onun ebed müddet dostu olan Ebu Bekir radiyallâhu anhu arkadaşlık için seçilmişti. Rasûlullâh aleyhisselâm'ın hicret yolculuğunda çok akıllıca hareket ettiğini ve kendisini katletmek isteyen düşmanlarına karşı gafil davranmadığını görüyoruz.

Bu çıkışı için öncelikle insanların dinlendiği vakti tercih etmişti. Ayrıca Medîne, Mekke'nin kuzeyinde kalmasına rağmen, o -aleyhisselâm- güneye doğru hareket etmişti. İnsanları yanıltarak zaman kazanmak istiyordu. Güneyde bulunan Sevr Mağarasında birkaç gün Mekke'nin durumlarını gözlemleyen Allâh Rasûlü, Mekke'nin batısına yani Cidde'ye gitmiş ve sahil yolundan kuzeye doğru giderek Medine'ye hareket etmişti. Normal şartlarda Mekke'nin kuzeyinden direk Medine'ye giden bir yol vardı. Ancak o -aleyhisselâm- söylediğimiz yolu takip ederek önlem almıştı. Ayrıca Mekkelilerin kullandığı normal güzergâhın zıttına hareket ederek adeta sekiz çiziyordu. Böylece Mekke'nin kervanlarından da sakınabilecek veya yolculukta hiçbir kimsenin dikkatini çekmeyecekti. Bu yolcuğunda Allâh Rasûlü'ne o zaman-

lar müşrik olan Abdullâh ibn Ureykıt yol rehberliği yapmıştı. İbn Ureykıt'ın sonradan Müslüman olduğu rivayet edilir.

Kavminin hainliği üzere hicrete çıkan Rasûlullâh aleyhisselâm yolda yine birçok badireler atlatarak nihayet Medine'ye varmış ve ashâbıyla kavuşmuştur. Sonra Medîne'yi bir İslâm Devleti'ne döndürerek, geri kalan on yıllık ömrünü böylece hizmete vermişti. Onun en büyük hayallerinden birisi ise kendi toprakları olan Mekke'yi fethetmek ve orayı putlardan ve tağutlardan temizlemekti. Rabbimiz elbette ona istediğini vermeye kâdir olandır.

Mekke Fethi

Hicretin 8. yılında, fethin sebeblerini oluşturan olayların yaşanması üzerine Allâh Rasûlü 10.000 kişilik orduyla Medine'den yola çıktı. Bu çıkışı Mekke'nin fethi içindi ancak o bunu gizli tutuyordu. Hikmeti ise Kureyşlileri gafil yakalamak ve onların savaş hazırlığına kalkışmasını önlemekti. Böylece fetih kolaylaşacak ve aslında kan da dökülmeyecekti. Çünkü onun derdi o gün Mekke'yi öldürmek değil, ihya etmekti. Bu nedenle karşısına çıkan kimseyle savaşılmamasını istemişti. Tabii ki direnç gösterenlere karşı bu durum istisna oldu.

O günün Kureyş lideri Ebu Sufyan bin Harb, bu haberi alır almaz Allâh Resul'üyle görüşüp fethi durdurmak istediyse de başaramadı. Ebu Sufyan'ı bu yenilgiye kabul ettiren birçok durumlar olmuştu. Allâh Rasûlü ordusunun sayısını olduğundan on katı daha çok gösterebilmek için, her bir askerine bir ateş yaktırarak ordusunu iyice kalabalık göstermişti. Bir ateşten en az on askerin faydalanacağını hesab eden Ebu Sufyan, ordunun mevcut sayısından on katı fazla olduğunu zannetmişti. O nedenle ona karşı koyamayacağını anlayarak barış sağlamak istedi ancak Allâh Rasûlü kararlılıkla Mekke'ye girmeyi sürdürecekti. Yıllar önce terk ettiği vatanını zalimlerin elinden geri alacaktı. Çünkü oranın gerçek hak sahibi Muhammed aleyhisselâmdı. Orası, ilk atası Adem'den -aleyhisselâm- İbrahim aleyhisselâm'a, ondan Muhammed aleyhisselâm'a miras olmuştur. Çünkü orası tevhidin beldesiydi ve müşriklerin eline kalamazdı.

Nihayet Allâh Rasûlü Ebu Sufyan'a ikram edip, onu ve dinleyenlere zarar gelmeyeceğini söylemişti. Ebu Sufyan'ın evinde olan himaye altında olacaktı, Mescid-i Haram'da bulunan himaye altında olacaktı ve kendi evine çekilen de himaye altında olacaktı. İşte Allâh Rasûlü bu haldeyken Mekke'ye girdi. Sadece Halid bin Velid'in bulunduğu ordu hariç, herkes çatışma yaşamadan Mekke'ye girmişti.

Allâh Rasûlü bu topraklara bir fatih edasıyla değil, mütevâzı bir kul edasıyla boynunu bükerek girmişti. Neredeyse başı atının boynuna değecekti. Çünkü bu topraklar neticede kibriya sahibi olan Allâh Azze ve Celle'nin topraklarıydı.

Fetihten bir süre sonra Allâh Rasûlü Mekke halkını toplayıp onların ne düşündüklerini dinledi. Her biri onun hayırla muamele edeceğini ümidediyordu. Sonunda Allâh Rasûlü yıllar içerisinde yaşadığı bütün acı ve sıkıntıları bir kenara koydu ve onlardan intikam almadı. Ancak Yusuf aleyhisselâm'ın

kardeşlerine yaptığı muameleyi yaptı ve: "Entumu'l-Tülekâ" buyurdu. Yani; "Siz serbest bırakılanlarsınız" buyurarak onlara tevazu gösterdi. Onun kul Nebî olması intikam duygularını söndürüyordu. O, insanların ateşten kurtulması için âlemlere rahmet olarak gönderilmiş bir peygamberdi. Ve ömrü boyunca da her zaman tevazuyla hareket etti. Böylece o beldelerden önce kalpleri fethedip kalplerin fatihi olmuştur. Salât ve selâm onun üzerine olsun.

Son

Bu yazımızda, Allâh Rasûlü'nün hayatından konumuzla ilgili kısmî yerlere değinerek hem bilgi vermeyi hem de onun tevazusunu anlatmayı murat ettik. Yazımızı kısa ve öz tutarak gerekli çıkarımları siz değerli okurların tefekkürlerine bırakıyoruz. İzzet ve başarı Allâh Subhânehu ve Teâlâ'dandır. Kibir O'nun ridasıdır. O, kibri edinmek isteyeni düşman edinmektedir. Rabbimize layık olduğu gibi hamd ediyor ve sizleri Allâh'a emanet ediyorum.

Üç şey vardır ki, onlar tevâzunun başıdır:

1) Kiminle karşılaşırsan önce selâm veren olmak.

2) Meclisin en üst noktası yerine, en alt noktasına razı olmak.

3) Riyadan kaçınmak, onu hoş görmemek."

Ali bin Ebu Talib

radiyallahu anhu

TEVÂZUNUN BAŞI

Ali Eren

Azametinde ve kibriyâsında hiçbir ortağı olmayan, el-Azîm ve el-Kebîr olan Allâh Azze ve Celle'nin adıyla…

Allâh'a hamd, Rasûlü'ne salât ve selâm olsun.

Aciz bir varlık olarak yaratılmış olan insan, tarih boyunca mütevâzı olma noktasında sorunlar yaşamıştır. İşin aslına baktığımızda, kibriyâ Rabbimize, tevâzu ise kullara has olan iki zıt kavramlardır. Rabbimiz bizleri saymakla bitmeyecek nimetlerle donatmış ve tevâzu ile kulluk etmemizi emretmiştir. Ancak, mütevâzı olmayı beceremeyen birileri ya küfür bataklığına saplanmış ya da İslâm olduğu halde kibir hasletiyle bir ömür sürmüştür. Oysaki ümmetin en hayırlıları olan Ashâb-ı Kirâm radiyallâhû anhum, cennet ile müjdelenmelerine rağmen tevâzudan bir an ayrılmamışlar, kibrin düşmanı olmuşlardır. Subhânallâh bu nasıl bir îmân?! Onlar, Allâh'u Teâlâ'nın ve Rasûlü aleyhisselâm'ın övgüsüne mazhar olmalarına rağmen, tevâzu çizgisinden asla sapmamışlar.

Bizler de bu yazımızda, mütevâzılığın yol göstericilerinden olan Ali radiyallâhû anhu'nun, tevâzuyla ilgili bir sözünü sizlerle paylaşmak istedik. Bahsi geçen bu sözle alakalı çıkarımlar yapmaya çalışacağız, inşallâh. Yardım ve başarı Allâh'u Teâlâ'dandır.

Ali radiyallâhû anhu'nun Tevâzusu

Şer'î, siyâsî ve idârî olarak bu ümmetin imamı olan Ali radiyallâhû anhu, tevâzu ahlâkında da bizlere çok güzel bir örnektir. Oğlu Muhammed b. Hanefiyye ile aralarında geçen şu diyalog, onun mütevâzılığını bizlere sunmaktadır. Muhammed b. Hanefiyye anlatıyor:

"Babama; 'Rasûlullâh aleyhisselâm'dan sonra insanların en hayırlısı kimdir? diye sordum.

'Ebubekir' dedi.

'Sonra kim?' dedim.

'Ömer' dedi. Osman demesinden korktuğum için 'daha sonra kim?' diye soramadım ve: 'Sonra da sensin' dedim. O:

علي

'Ben ancak Müslümanlardan biriyim' dedi." [Buhârî]

Yukarıda geçen bu diyalog Ali radiyallâhû anhu'nun tevâzusunu ortaya koymaktadır. Kendini bilmez Rafızîlerin söylemlerinin tam aksine, Ali radiyallâhû anhu halifelerimizin fazilet sıralamasını gözetmektedir. O, halifelikle ilgili her türlü kışkırtmalara rağmen, nefsini ayaklar altına almış, tevâzusunu korumuş ve Ebubekir radiyallâhû anhu'ya tabi olmuştur. Arkasında namaz kılmış ve fitneye asla mahal vermemiştir. Ve yine "ben ancak Müslümanlardan biriyim" sözü mütevâzılığını bizlere göstermektedir.

Bilindiği üzere Cemel vakıasında Ali radiyallâhû anhu ve Aişe radiyallâhû anha karşı karşıya gelmişler, her ne kadar istenmese de savaş cereyan etmiştir. Her iki taraftan da zayiatlar olmuştur. Ancak gelen rivayetlere göre, iki tarafta bu savaştan pişmanlık duymuştur. Savaşın akabinde Ali radiyallâhû anhu, Aişe validemize karşı nefsî bir tepki göstermemiş, ona hürmet etmiş ve yolculuğa çıkacağı vakit çeşitli yardımlarda bulunmuştur. Bu da Ali radiyallâhû anhu'nun tevâzu ehli bir zât olduğuna işaret etmektedir.

Şimdi de Ali radiyallâhû anhu'nun, tevâzu ile alakalı o güzel sözüne değinelim.

Tevâzunun Başı Olan Üç Şey

İlmin kapısı olan Ali radiyallâhû anhu, tevâzuyla alakalı olarak şöyle söylemiştir:

"Üç şey vardır ki, onlar tevâzunun başıdır:

1) Kiminle karşılaşırsan önce selâm veren olmak.

2) Meclisin en üst noktası yerine, en alt noktasına razı olmak.

3) Riyadan kaçınmak, onu hoş görmemek." [Kenzü'l-Ummâl]

Her biri, ayrı hikmetler barındıran bu üç maddeyi başlıklar halinde inceleyelim.

1) Kiminle Selâmlaşırsan Önce Selâm Veren Olmak

Ali radiyallâhû anhu, kişilerin selâmlaşmaları durumunda önce selâm veren olmayı, mutevâzı bir hareket olarak nitelemiştir. Hatta biraz daha mübalağa yaparak bu hareketi, tevâzunun başı olarak zikretmiştir. Ne var ki, Müslümanların, selâm verme ahlâkını edinebilmeleri için öncelikle selâmın önemini iyi anlamaları gerekmektedir. Selâmın önemini gerçekten anlayan bir insan, girdiği her ortamda, her karşılaşma veya buluşmada ilk selâm veren olmayı düstur edinecektir.

Selâmın Önemi

Kimi zaman Müslümanların bile değerine vakıf olamadığı selâm, İslâm

nazarında çok önemli bir yere sahiptir. Bu kavram, Kur'ân-ı Kerîm'e âyet olmuş, Rasûlullâh aleyhisselâm'ın sünnetinde çok önemli bir yer bulmuştur. Rabbimiz âyet-i kerîmesinde selâm hakkında şöyle buyurmaktadır:

"Size bir selâm verildiği zaman, ondan daha güzeliyle veya aynı selâmla karşılık verin." [Nisa: 4/86]

Âyet-i kerîmeden anlaşıldığı üzere Rabbimiz Subhânehu ve Teâlâ selâm kavramına çok önem vermektedir. Selâm, Rabbimizin, es-Selâm isminin yeryüzündeki bir tecellisi olarak kullarının arasında yayılmasını istediği bir kavramdır. Müslümanlar birbirleriyle karşılaştıklarında "es-selâmu aleykum" diyerek selâmı aralarında yayarlar.

Yine Rasûlullâh aleyhisselâm, selâm ile ilgili olarak şöyle buyurmaktadır:

"Îmân etmedikçe cennete giremezsiniz, birbirinizi sevmedikçe de îmân etmiş olmazsınız. Size, yaptığınız takdirde birbirinizi seveceğiniz bir iş göstereyim mi? Aranızda selâmı yayın." [Müslim]

Görüldüğü üzere selâm ahlâkını edinmek, Müslümanların aralarında selâmı yaymalarıyla mümkündür. Rabbimizin bizlerden istediği selâm öyle tesirli bir kelamdır ki girdiği eve bereket getirir, ortamı yumuşatır, kalplere sekinet ve ilişkilere muhabbet verir.

Ancak esefle itiraf etmek gerekir ki selâm, yaşanılan toplumda örf olarak sıradanlaştığı için, şeriattaki değeri unutulmuştur. Bugün Müslüman, müşrik veya kâfir fark etmeksizin herkes birbirine selâm verebilmektedir. Nice niyeti bozuk, köpek gibi ağzından akan salyalarıyla, sağa sola selâm saçan domuz tıynetli necis insanlarla karşılaşabilmekteyiz. Hal böyle olunca selâmın aramızdaki tesirine şahit olamıyoruz. Oysaki İslâm'ın bizden istemiş olduğu selâm, es-selâmu aleykum sözüyle birlikte bunun yaşantıya aktarılmasıdır. Yani bir Müslüman karşısındakine, sana selâm olsun dediğinde, aslında, sen benden emniyet ve selâmettesin der. Ve bu sözün gereği olarak da güven ve emniyeti sağlamak için elinden geleni yapar. Rasûlullâh aleyhisselâm bir hadislerinde şöyle buyurmaktadır:

"Müslüman, diğer Müslümanların, dilinden ve elinden salim olduğu (zarar görmediği) kimsedir." [Tirmizî]

Sonuç olarak, selâm kavramı hayatımızda çok önemli bir yere sahiptir. Örfe bağlı olup insanların dilinde kuru bir söylemden ibaret asla değildir. Bu kelam, Rabbimizin Müslümanlar arasında yayılmasını istediği bir ahlâktır. Ve gerçekten selâmın yaygınlaşması, selâmeti ve emniyeti beraberinde getirecektir. Allâhû Teâlâ, selâmı, Müslümanlar arasında yaygınlaştırsın, Allâhûmme âmin.

2) Meclisin En Üs Noktası Yerine En Alt Noktasına Razı Olmak

Ali radiyallâhû anhu, tevâzunun başka bir önemli maddesini, bir meclis örneği vererek açıkladı. Bu maddeyi biraz mercek altına yatıralım. Makam, mevki, rütbe yarışının çokça olduğu şu zamanda kesinlikle dikkate alınması gereken bir madde… Ali radiyallâhû anhu'nun burada en üst nokta derken, mecaz yaptığı kanaatindeyiz. Bununla beraber, zahirî manasıyla, yerden daha yüksek oturulan bir yeri de kastetmiş

olabilir. İster hakiki ister mecaz manasıyla söylemiş olsun, kişinin alt noktalara razı olması tevâzudandır. Müslüman bir şahsiyetin, Allâh'ın ona verdiği makam, mevki ve rütbesine razı olması gerekir. Ashâb-ı Kiram radiyallâhû anhu tam olarak böyleydi. Rasûlullâh aleyhisselâm onları nasıl konumlandırır, görevlendirirse, o hallerinden razı olup makam ve mevki peşine düşmezlerdi. Sahabe hayatlarını incelediğimizde, onların riyasetten (başkanlıktan) nasıl kaçındıklarına, çokça şahit olmaktayız. Çünkü onların tek derdi, Allâh'u Teâlâ'nın rızasını kazanmaktı. Allâh onlardan razı olduktan sonra ister meclisin en üst noktasında ister en alt noktasında olsunlar fark etmezdi.

Ebu Zer el-Ğıfâri radiyallâhu anhu gibi sert mizaçlı bir sahabimizin mütevâzılığını hatırlayalım. Rasûlullâh aleyhisselâm ona işin ehli olmadığı için valilik gibi bir yöneticilik görevi vermemiştir. Buna rağmen, tevâzusunu hiç bozmamış, makam, mevki ve rütbe peşinde koşmamıştır. Zaten onun tevâzu ehli olduğunu şu kıssadan da hatırlayabiliriz: Bilal radiyallâhû anhu karşısında yaptığı hata sonucu bizzat kapısına gider ve evin eşiğine kafasını koyarak şunları söyler: *"Vallâhi ey Bilal! Ayağını, Rasûlullâh'ı gadaba getiren, o sözü söyleyen şu ağzıma koymadığın sürece kalkmayacağım."* [Buhârî]

Sahabe radiyallâhû anhum, öylesine izzet sahibi olmasına rağmen, kendilerini üstün görmemişler, makam ve mevki peşinde koşmamışlardır. Onların tek derdi Allâh'ın rızası olmuş Allâhû Teâlâ'da onları izzetli kılmıştır. Kimine valilik nasip olmuş, kimine komutanlık… Kimine de böyle üstün bir makam nasip olmamıştır. Ancak her biri bulundukları konumdan razı olup dine hizmet etmenin derdine düşmüşlerdir. Rasûlullâh aleyhisselâm, işin ehli olmayana, **"sen zayıfsın, bu işler sana göre değil"** gibi şeyler söylerdi. Bu sözlerle karşılaşan sahabîlerimizin, nefis yapmadıklarını, küsüp darılmadıklarını görmekteyiz. Bu gibi olgun davranışlar ancak tevâzu ehlinin yapabileceği şeylerdir.

Günümüzde ise insanlar, makam, mevki ve rütbe şehvetine düşmüşler, hayatlarını bunun için mahveder olmuşlardır. Bir mecliste en güzel yeri kapmak, rütbe satmak anlamına gelmektedir. Artık meclisler, birer kibir sahnesi ve makam satma yarışı için bir pist olmuş durumda. Nefislerin iyice azgınlaştığı, tevâzunun ortadan kalktığı şu zaman diliminde insanlar, hak etmedikleri koltuklardan indirildikleri, hayal ettikleri makama koyulmadıkları zaman küsmektedirler. Hak ettiği değeri görmedikleri düşüncesiyle meclisleri terk etmektedirler. Oysa Ali radiyallâhû anhu'nun sözünü hatırladığımızda, meclisin en alt noktasına dahi razı olmak tevâzunun bir kuralıdır. Bunun aksi ise kibirden başka bir şey değildir. Rabbimiz bizleri kibrin her türlüsünden korusun, Allâhümme âmin.

3) Riyadan Kaçınmak, Onu Hoş Görmemek

Ali radiyallâhû anhu, tevâzunun baş maddelerini zikrederken üçüncü olarak, riyadan kaçınmaya ve onu hoş görmemeye değinmiştir. Riya, kişinin yaptığı bir ameli, Allâh'ın rızasının dışında başka bir şey için yapmasıdır. Ameldeki niyete, Allâh'ın rızasının yanı sıra,

başka bir amaç daha karıştırıldığı için, riya küçük şirk olarak da nitelendirilir. Ancak bu küçük şirk, kişiyi dinden çıkarmaz ve ebedi cehennem ehli kılmaz. Bununla beraber, riyanın karıştığı hiçbir amel kabul edilmeyecektir.

Riyayı büyük şirkten ayıran nokta ise şudur: Büyük şirkte, yapılan ibadetin Allâh ile beraber başka bir varlığa yapılması söz konusudur. Allâh Azze ve Celle'ye yapılması gereken herhangi bir amel O'ndan gayrısına yapılırsa bu büyük şirk olup ehlini ebedi cehennemlik kılar. Misal olarak, Allâh'dan başkasına duâ etmek veya kurban kesmek gibi... Riyada ise, amel esnasında başkasının gözüne girme veya gösteriş yapma arzusu vardır. Misal olarak, kişi Allâh'a duâ ederken veya kurban keserken gösteriş yapar da ne kadar güzel yaptığımı görsünler, bilsinler niyetine girerse, riyaya girmiş olup dinden çıkmaz. Ancak Rabbimiz o ameli kişiden kabul etmeyecektir. Konumuzla alakalı olarak düşündüğümüzde; bir menfaat uğruna belirli merci veya şahıslara boyun bükmek, el pençe durmak, tevâzu değil dalkavukluktur. Allâh kıyamet günü bu iğrenç ameli, o kişinin suratına çarpacaktır. Allâh en iyi bilendir.

Her ne kadar riya kişiyi dinden çıkarmasa da Müslümanların korkması ve şiddetle sakınması gereken kötü huylardan biridir. Ali radiyallâhû anhu ise bunu üçüncü maddede zikrederek bizlere sanki şöyle söylemektedir: "Olabildiğiniz ölçüde tevâzu ehli olun, alçak gönüllülüğü ahlâk edinin, ancak bununla beraber sadece Rabbinize kul olduğunuzu unutmayın. Tevâzu edeceğim derken, riyaya kaçmayın. Alçak gönüllülüğü, insanlara gösteriş için değil Rabbimiz Allâh Azze ve Celle'nin rızası için yapın. Bu sebeple riyadan kaçının ve onu hiç hoş görmeyin. Böyle yapın ki yaptığınız tevâzuya riya bulaşmasın." Allâh en doğrusunu bilendir.

Sonuç

İlmin kapısı İmam Ali radiyallâhû anhu'nun tevâzuyla alakalı güzel sözünü inceledik ve açıklamalarda bulunduk. Mütevâzılığın püf noktalarından bahseden bu güzel sözü, kısaca özetleyelim. Birinci olarak: Müslümanlar arasında selâmı yaymalıyız. Bunu yaparken ilk selâm veren taraf olmaya dikkat etmeliyiz. Bu mütevâzılığın çok önemli bir kuralıdır. İkinci olarak: Hayatımız boyunca, Rabbimizin bize nasip ettiği makam, mevki ve rütbeden razı olmalıyız. Bulunduğumuz mecliste en alt noktada bile konumlansak, Allâh'ın rızasını aklımızdan çıkarmamalıyız. Bir ortama girdiğimizde, günahlarımızı hatırlayıp kimseyi kendimizden aşağı görmemeliyiz. Üçüncü ve son olarak: Her vakit ihlaslı olmalıyız. Yaptığımız her tevâzuda Allâh Azze ve Celle'nin rızasını gözetmeliyiz. Korku veya belli menfaatler sebebiyle mütevâzı olmaktan kaçınmalıyız. Bu sebeple riyanın kötülüğünü asla kalbimizden çıkarmamalıyız.

Ey Rabbimiz! Biliriz ki kulluğun özündedir tevâzu... Bu sebeple bizleri mütevâzı eyle! Ve kibrin zerre miskalini dahi kalbimizde barındırma! Cennet mütevâzıların yurduyken cehennem kibirlilerin siccinidir. Sen bizleri cenneti hak eden tevâzu ehlinden kıl! Allâhümme âmin.

Selâm ve duâ ile...

SEKÜLERİZM-2

Hayreddin Gökçe

Rahmân ve Rahîm olan Allâh›ın ismiyle... Allâh›a hamd, Rasûlüne salâtu selâm olsun.

Geçen yazımızda sekülerizmin tarifini yapmış, tarihî süreç içinde Osmanlı›da nasıl oluştuğuna değinmiştik. Bu yazımızda da Türkiye›de nasıl anlaşıldığını ve nasıl anlamlandırıldığına, inşallâh değinmeye çalışacağız.

Sekülerizm ve İslâm

İslâm dini doğuşu ve geliş sebebi bir çeşit cahiliyeye karşı olmuştur. Çünkü cahiliye insanı Allâh›u Teâlâ›yı unutmuş, dünyevîleşmiş ve ahireti inkâr etmiştir. Ne varsa bu dünyada var, yaşarız ve ölürüz demektedirler.

Kur›ân'da sekülere yakın bir ifade olan "mütref" kelimesi cahiliye dönemi hayat tarzı için kullanılmaktadır. Âyette vurgulanan "Onların günahlara dalarak gömülüp gitmeleri, dünya hayatının aldatıcılığına kapılmalarıdır. Onlar şeytana uymuşlar, arzuyla oyalanmış, dinlerini oyuncak yapmışlardır." [Sebe: 34/35]

Hristiyanlık yeryüzüne indirildikten sonra ilâhî boyutundan koparılarak, seküler bir din haline dönüşmüştü. Daha sonra İslâm, vahye dayalı evrensel bir din olarak indirildi hem doğuda hem batıda meydan okumayı sürdürdü. İslâm dininin tarihi seyri göz önüne alındığında, seküler cahiliyenin dünyevî gücünü ortadan kaldırma çabası göze çarpar. Bu çabadan sonra kalkıp tekrar sekülerleşmesi, kendisini inkâr etmiş olur. İslâm dünyasında sekülerizm, genelde batılı güçlerin teşvik ve desteğinde, Batılılaşmış veya batıcı siyasî elitler eliyle yaygınlaştırılmaya veya dayatılmaya çalışılan bir değişim olgusu olarak süregelmiştir.

İslâm dünyasının seküler anlayış karşısında takındığı açık ve orijinal tavır aşikardır. Buna rağmen seküler anlayışı İslâm›la bağdaştırma veya bu anlayışın İslâm›a aykırı olmadığını ispatlama çabaları da gündemdeki önceliği bölgeye ve döneme göre değişmekle birlikte hep var olagelmiştir. Kaldı ki Peygamberler tarihi boyunca, vahiyden bağımsız veya ona rağmen siyaseti meşru kılacak bir din-siyaset ayrımının

varlığından da söz etmek mümkün değildir. Dolayısıyla İslâm, günümüzdeki anlamıyla seküler düşünceye tamamen yabancıdır.

İslâm dünyasının son yüzyılda geçirdiği tarihî dönüşüm, bugün de bütün hızıyla devam etmektedir. Sosyo-politik, ekonomik ve bilimsel alanlarda yaşanan çok yönlü süreç, İslâm dünyasının yeniden dirilme eşiğinde olması gerektiğinin işaretlerini vermektedir. Kanaatimizce İslâm dünyasının düşünce alanında takınacağı tavır çok önemsenmelidir. Küreselleşme sonucu ortaya çıkan bir takım soru işaretleri, İslâm dünyasının öncelikli olarak somut adımlar atmasını gerektirir.

İslâm dünyasının din ve tefekkür alanında atacağı dikkatli ve doğru adımlar, sadece bu sorunların çözüm bulması için gerekli bir şey olmayıp, aynı zamanda, gittikçe karmaşık ve bağımlı hale gelen dünya sisteminin geleceğini de etkileyecek bir niteliğe sahiptir.

İnsan aklından çıkan fikir ve kavramların insanlığı tatmin etmediği ortadadır ve sonuçta sekülerizmde insan aklının mahsulüdür. Bu yönüyle evrensel anlamda dinin yerini alamadığı görünen bir gerçektir. İnsanoğlunun yapmış olduğu kanunlar tarih boyunca değişime uğramış ve ancak günümüz şartlarına ulaşabilmiştir. Yarın bu kanunların yerine neler gelebileceği hakkında bir şey söylemek ise mümkün görünmemektedir. Allâh›u Teâlâ›nın göndermiş olduğu İslâm dini ise kıyamete kadar geçerliliğini koruyacağından, insanlığa getirmiş olduğu prensiplerde onunla insanlığı aydınlatmaya devam edecektir.

Kur›ân›da esas itibariyle dört tip "ilişki" birbirinden soyutlanamayacak ve tecrit edilemeyecek tarzda ele alınmışlardır. Bunlar:

a) Bireysel üretim faaliyetleri ile ilgili ilişkileri: "Ey imân edenler! Mallarınızı aranızda batıl yollarla yemeyin. Ancak karşılıklı rıza ile yapılan ticaretle olursa başka. Kendinizi helâk etmeyin. Şüphesiz Allâh, size karşı çok merhametlidir." [Nisa: 4/29]

b) Bireyin inançsal faaliyetleriyle ilgili ilişkiler: "Onlar gaybe inanırlar, namazı dosdoğru kılarlar, kendilerine rızık olarak verdiğimizden de Allâh yolunda harcarlar." [Bakara: 2/3]

c) Bireysel ve toplumsal ilişkiler: "Allâh›a ibâdet edin ve ona hiçbir şeyi ortak koşmayın. Ana babaya, akrabaya, yetimlere, yoksullara, yakın komşuya, uzak komşuya, yanınızdaki arkadaşa, yolcuya, elinizin altındakilere iyilik edin. Şüphesiz Allâh, kibirlenen ve övünen kimseleri sevmez." [Nisa: 4/36]

d) Birey ve tarih ile igili ilişkiler: "Andolsun ki, onların kıssalarında akıl sahipleri için ibret vardır. Kur›ân, uydurulabilecek bir söz değildir. Fakat kendinden öncekileri tasdik eden, her şeyi ayrı ayrı açıklayan ve inanan bir toplum için de bir yol gösterici ve bir rahmettir." [Yusuf: 12/111]

Görüldüğü gibi Kur›ân bireyin ilişkilerinin düzenleyicisidir ve bazılarınca sanıldığı sert emirler ve cezalar kitabı olmadığı gibi, sadece ahirete yönelik bir içeriğe de sahip değildir.

Kur›ân›da dikkat edilirse, kendilerine hitap edilenler hep somut bireylerdir. Yani Muhammed aleyhisselâm›dır

veya inanmış -ya da inanmamış- insanlardır. Nebi aleyhisselâm hayatın bilfiil içindedir. Ticaret yapmaktadır, savaşmaktadır, evlenmekte, çocuk sahibi olmakta, düşünmekte ve eylemlerde bulunmaktadır.

Kur›ân›da şahsın içinde bulunduğu geçmiş ve geleceğin bir özümsemesi olarak değerlendirilir. Araplar, biz atalarımızdan ne gördüysek onu yaparız, başka yasa tanımayız diyorlardı. Nebi aleyhisselâm ise içinde bulunduğu çağı, dolayısıyla günümüzü değiştirmeye uğraşıyordu; yeni bir düzen kurmak istiyordu. Bu konuyla ilgili Kur›ân›da şu şekilde nakledilmiştir.

“Ey insanlar! Yeryüzündeki temiz ve helal şeylerden yiyin, şeytanın adımlarına tabi olmayın. Zira o sizin için apaçık bir düşmandır.” [Bakara: 2/168]

“Muhakkak o size, kötülüğü, hayasızlığı, Allâh›a karşı bilmediğiniz şeyleri söylemenizi emreder.” [Bakara: 2/169]

“Onlara; ‹Allâh›ın indirdiğine uyun denilince, ‹Hayır, atalarımızı yapar bulduğumuz şeye uyarız› derler; ya ataları bir şey akledemeyen ve doğru yolda olmayan kimseler idiyseler.” [Bakara: 2/170]

“Böylece sizi mutedil (adaletli ve dengeli) bir ümmet kıldık ki insanların üzerine şahitler olasınız, peygamber de sizin üzerinize şahit olsun!” [Bakara: 2/143]

İslâm kuralları olan bir inanç sistemidir. Ve tevhîd inancıyla toplumun yaşam tarzını şekillendiren vahiy dinidir. İnsan inancında Allâh›u Teâlâ›dan başka hiçbir kişi ve kuruma kulluk edilemez.

Türkiye›de Sekülerleşme

Türkiye›de son çeyrek asırdır kendini daha güçlü bir şekilde hissettiren seküler yaşam biçimi toplumsal birçok alanda kendini göstermeye devam etmektedir. Başta, sosyal-ahlâkî ilişkilerimizde meydana gelen değişimler olmak üzere, dinî hayatın zayıflamasını ve dünyevî konfor öncelenmektedir. Ayrıca eğitim kurumlarımızın yapısı

ve işlevi ile boş zaman değerlendirme biçimindeki değişimler olmak üzere birçok alanda sekülerleşmenin etkilerini yaşıyoruz. Türkiye hızla seküler bir yaşam tarzına doğru evrilmekte ve bu tarz, kendini birçok alanda gerek fikrî düzeyde gerekse de eylem düzeyinde göstermektedir. Günümüzde toplum olarak, önemli oranda sekülerleştiğimizi rahatlıkla ifade edebiliriz.

Seküler yaşam tarzı Türkiye toplumunun ana kültürel karakterlerinden biri haline gelmektedir. Bir takım dinî-geleneksel grupların varlığına ve dinsel yaşam alanlarına rağmen "seküler yaşam dalgası" Türkiye›nin "başat" (baskın, egemen) kültür öğesi olma konumuna doğru hızla yükselmektedir. Bu seküler yaşam dalgası her ne kadar batıda ortaya çıkmış ve orada egemen olmuşsa da orada kalmamış ve çevre ülke ve kıtaları da etkilemiştir. Bu etkilenmeyi Türkiye, son 20-30 yıl içerisinde yoğunlukla hissetmektedir.

Türkiye›deki toplumsal ve kültürel değişmenin genel olarak sekülerleşme lehine seyretmekte olduğu görülmektedir. Özellikle 1980›li yıllar, sosyal, ekonomik, kültürel ve siyasî alana yönelik köklü değişimleri beraberinde getirmiştir. Küreselleşeme, serbest piyasa ekonomisi ve Anavatan Partisinin dışa dönük politikalarıyla başlayan süreç, 2002 yılı Adalet ve Kalkınma Partisi iktidarıyla birlikte hızlanmış, bu gelişmelere paralel olarak Türkiye›nin son 30-40 yıllık döneminde İslâmî kesimde köklü ve çelişkili bir dönem yaşanmıştır. Bu dönemde, bir taraftan, İslâmî kesim artan ekonomik gücüyle kamusal alanda görünür olmaya başlamış, diğer taraftan serbest piyasa ekonomisine dayalı politikaların etkisiyle kapitalist sistem, İslâmî kesimde meşrulaştırılmaya başlamıştır.

Her ne kadar Türkiye›de sekülerleşmenin, bir süreç olarak ortaya çıkmasında siyasî aygıt ve politikaların ağırlıklı bir etkisinin bulunduğunu ifade etmek gerekirse de tarihi süreç içerisinde ve din-sekülerizm etkileşimi sonucunda, sekülerleşmenin artık toplumsal bir kabul ve onay gördüğünü de belirtmekte fayda vardır. Mevcut süreç, sekülerleşmenin artık benimsendiğini ve bir yaşam ve düşünme tarzı olarak kabul edildiğini göstermektedir.

Tanımlamaya çalıştığımız sekülerleşme kavramını ve Türkiye›deki gelişme sürecini çeşitli başlıklarla, bireysel ve toplumsal yansımaları itibarıyla ele almaya çalışalım.

Sekülerleşmenin Bireysel ve Toplumsal Görünümleri

Sosyal-Ahlâkî Yaşam

Türkiye›deki sekülerleşme sürecini toplumsal hayatın birçok alanında müşahede etmemiz mümkündür. Sekülerleşme her şeyden önce gündelik sosyal ilişkiler biçiminde ortaya çıkmaktadır.

Geleneksel-dindar toplumsal kültürümüzün insana dair önemli ahlâkî öğeleri olan doğruluk, dürüstlük, dindarlık, İslâm kardeşliği (ki bu kavram günümüzde anlam ve değerini hızla kaybettiğinden artık bir şehir efsanesi olmaya doğru hızla gitmektedir) kanaatkârlık ve güzel ahlâk gibi değerler süreç içinde tahrife uğramıştır. Yerini riyakâr, kavmiyetçi, bencil, müstağni ve faydacı anlayışa sahip bireylere bırakmıştır. Yani dinin öngördüğü bir birey tipi

yerine çağdaş(!) dünyanın öngördüğü seküler bir birey tipine geçmeye başlamıştır.

Geçmişin sosyal ahlâkî ilkelerinin temel belirleyicisi olan İslâm; kentleşme, göç ve nüfus yoğunluğu gibi değişmelerle birlikte merkezî olmaktan çıkmış, arka plana itilmiştir. Geniş çerçeveden bakıldığında mahalledeki dinin yerini, şehirlerdeki bireyselcilik ve faydacılık almıştır.

Dinin toplumda gündelik hayatın şekillendiği ve yaşandığı yer mahallelerdir. Bunun en somut örneği klasik Osmanlı toplumudur. Osmanlı toplumunda gündelik hayat dolayısıyla da mahalle hayatı temelde din esasına göre şekillenmiştir. Onun için geleneksel Türk toplumunun gündelik hayatında, dinin etkisini görme açısından bu dönem çok önemli kaynaklar sunmaktadır.

Tarihi Süreç İçerisinde Modernleşme

Süreç içerisinde meydana gelen toplumsal değişmeler, kentleşme, sanayileşme ve ailenin küçülmesi gibi dinamiklerin etkisiyle din ve dinî değerler hızlı bir şekilde aşınmaya başlamıştır. Siyasî ve ideolojik hareketlerin de etkisiyle ahlâkî yozlaşma daha da artmıştır. Bugün itibariyle dinin merkezî bir öneminin bulunduğu mahalle kültürü yerine, ekonomik çıkar ve güç ilişkilerinin merkezî konumunda olduğu kent kültürü egemen olmaya başlamıştır. Tüm bu toplumsal dönüşümler aynı zamanda sekülerleşme süreci olarak okunabilir.

Modernleşme süreciyle birlikte yaygınlık kazanan sekülerizmin etkisiyle, yer kimliği ve dinî aidiyet bilinci aşılmış; modern dönemde kentte sadece yaşıyor olmak ve bulunmak önem kazanmıştır. Mahalleler geleneksel kimliklerini kaybetmiş, ekonomik açıdan (homojen) aynı derecede olan mekanlara dönüşmüşlerdir. Herkese ve her şeye açık kontrolsüz mekanlara dönüşen mahalleler koruyucu ve güven verici özelliklerini kaybetmişlerdir.

Toplumsal yaşamımızın maddî ve ekonomik merkezli yapısı sekülerleşmenin (dünyevî olanın) de merkeze doğru hızla konumlandığının bir göstergesidir. Dinsel ve geleneksel sosyal ilişkiler daha modern ve seküler ilişkiler tarafından yer değişmektedir. Bugün artık "haklı ve doğru olanın yanında yer alma" anlayışına dayalı "dinî-ahlâkî ilke" "güçlünün ve zenginin yanında yer alma" anlayışıyla yer değiştirmiş bulunmaktadır. Keza bugün insanlar arasında, dindar olmak gibi bir hedef veya ideal bulunmamaktadır. Aksine günümüzde, zengin ve güçlü olmak bir hedef haline gelmiştir. Kapitalizm ve din etkileşimi zamanla dinin zayıflamasına, kapitalizmin güçlenmesine ve toplumun sekülerleşme sürecine girmesine yol açmaktadır.

Ahiret merkezli dinlerin etkisi altındaki toplum yapısı ile kapitalizmin karakteri uyuşmamaktadır. Burjuva ahlâkı ile tolumdaki dine dayalı öğretilerin uyuşmayacağını, bir kapitalistin başarısının ticarete uygun aklî eğilim ve kararlarının seküler dünyaya ait olduğu bilinmektedir. Toplumlar için açgözlülük olarak adlandırılacak olan kapitalizm, doğaüstü ya da kutsal şeylerin kendi dünyasını yönlendirmesine

izin vermemektedir. Dinle yoğrulmuş kanunların, kuralların, ahlâkî değerlendirmelerin kapitalizmin kültürü ile uzlaşmasının mümkün olmadığı bir gerçektir.

Dinin günah görüp yapılmasını uygun görmediği şeyler kapitalizm tarafından hayatın vazgeçilmez parçası haline gelerek normalleşir. Müslümanların oluşturduğu bir toplumda dinen yasak olan "faiz"in kapitalizm tarafından kurumsallaştırıldığı görülmektedir.

Kapitalizmin merkezîleşmesine paralel olarak tüketim kültürünün ortaya çıkması da sekülerleşmenin en somut göstergelerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Gündelik hayatın dinamosu olmaya başlayan tüketim kültürü, dinî değerleri tüketim lehine yorumlayarak veya yontarak sekülerleştirmektedir. Bu dönüşüm seküler sosyal ahlâkın toplum ve kültür hayatımıza girdiğinin ve yerleştiğinin açık ve somut göstergesidir. Buna ilave olarak bireyle ilgili "dinî donanımlı" bireyin yerini "dünya donanımlı" birey aldığını söyleyebiliriz.

Gelecek yazımızda sekülerizmi incelemeye devam edeceğiz inşallâh...

Selâm ve duâ ile...

İSMÂİL ALEYHİSSELÂM VE TESLİMİYET

Alaaddin Cihad

En güzel isimlerin ve yüce sıfatların sahibi Allâh'ın ismiyle... Hamd, göklerde ve yerdekilerin ister gönüllü ister zorunlu olarak kendisine teslim olduğu ve sonunda huzuruna çıkarılacak olan el Kâdir olan Allâh'u Teâlâ'ya mahsustur. Salât ve selâm **"iki kurbanlığın oğlu"** [Hâkim] olan Nebimiz aleyhisselâm'a ve O'nun pak âlinin ve ashabının üzerine olsun. Allâh'u Teâlâ'nın izni ve inâyetiyle bu yazımda sizlere teslimiyet kavramından ve Kur'ân-ı Kerîm'de geçen İsmâil aleyhisselâm kıssasından bahsetmeye çalışacağım.

Teslimiyet

Lügatte "kurtuluşa ermek, boyun eğmek, teslim olmak, vermek, barış yapmak" anlamlarına gelip, İslâm kelimesi ile aynı kökten türemiştir. Istılah manası ise insanın kendini Allâh'ın takdir ve kuvvetine terk etmesi ve O'nun emrine tam bir itaat içinde olması hali olarak tarif edilmektedir.

Râğıb el-İsfahâni "Müfredat" adlı eserinde teslimiyet ile ilgili şunları söylemiştir: *"İmânın bir üst basamağıdır: Bu da şu âyette İbrâhim aleyhisselâm'ın diliyle ifade edildiği gibi, sözlü ikrarla birlikte kalple inanmak, fiille uygulamak ve Yüce Allâh'ın hüküm verdiği ve takdir ettiği herşeyde O'na teslim olmaktır. "Rabbi ona 'Teslim ol!' demişti, **'Alemlerin Rabbine teslim oldum.'"** dedi* [Bakara:2/131] *Şu âyet de aynı anlamdadır: **"Allâh katında din, O'na teslimiyettir."*** [Al-i imran: 3/19]."

Teslimiyet; kayıtsız ve şartsız Allâh'u Teâlâ'ya boyun eğmek, Allâh'u Teâlâ'nın emirlerini ve nehiylerini eksiksiz ve gereğince icra edebilmektir. Teslimiyet kulluğu temeli mesabesinde olup; nefsin arzu ve isteklerine karşı, kalbi sükûnete kavuşturabilmektir. Nitekim tevhîd teslimiyeti, teslimiyet tevekkülü ve tevekkül de dâreyn saadetini iktizâ eder. Kulluk vazifemiz olan teslimiyetin güzel örnekliğini İsmâil aleyhisselâm kıssası ile inceleyeceğiz, inşallâh...

İsmâil Aleyhisselâm

Kur'ân-ı Kerîm'de ismi on iki kere geçen İsmâil (manası "Allâh'a itaat

eden") aleyhisselâm İbrâhim aleyhisselâm'ın ikinci hanımı olan Hâcer validemizden doğan oğludur. Hâcer validemiz, İbrâhim aleyhisselâm'ın ilk hanımı olan Sare validemiz ile birlikte Mısır'a hicret ettikleri zaman, Mısır Firavun'u tarafından Sare validemize hediye edilen cariyedir. Hâcer validemiz, Mısır meliklerinden asil soylu bir aileye mensuptur. Savaşların birinde esir düşenler arasında Mısır'a getirilmiştir. İsmâil aleyhisselâm'ın annesi, Sare validemize hediye edilen bu cariyedir.

Allâh'u Teâlâ, İsmâil aleyhisselâm'ı Mekke ve çevresinde oturan Cürhüm ve Amalika halkı ile Yemen kabilelerine, Me'rib ve Hadramevt taraflarına nebi olarak göndermiş. İsmâil aleyhisselâm, sabır ve sebat ile vazifesini ifa etmiştir. Âyet-i kerîmede şöyle buyurulmaktadır: ***"İsmâil›i, İdris›i ve Zülkifl›i de an. Hepsi de sabredenlerdendi."*** [Enbiya: 21/85] Resûlullâh aleyhisselâm: **"Allâh, İbrâhim'in çocuklarından İsmâil'i, İsmâil'in çocuklarından Benî Kinâne'yi, Benî Kinâne'den Kureyş'i, Kureyş'ten Benî Hâşim'i, Benî Hâşim'den de beni seçti"** buyurmuştur. [Ahmed]

Kâbe Yolculuğu

Allâh'u Teâlâ'dan gelen vahiy üzerine İbrâhim aleyhisselâm'ın; Hâcer validemiz ve çocuk yaşta bulunan İsmâil aleyhisselâm'ı yanına alarak Cebrail aleyhisselâm'ın kılavuzluğunda şimdiki Kâbe'nin bulunduğu yere getirmiş, ekin bitmeyen ıssız olan bu vadiye bırakmış, onları Allâh'u Teâlâ'ya tevdi ederek; duâda bulunmuş ve geri dönmüştü. İlgili rivayet şu şekilde zikredilmektedir: **"İbrâhim aleyhisselâm, İsmâil'in annesi (Hâcer) ile henüz memedeki oğlu İsmâil'i alıp Mekke'ye getirdi. Onları Kâbe'nin üst tarafında ve zemzemin yukarısındaki büyük bir ağacın altına bıraktı. O vakitler Mekke'de kimse bulunmadığı gibi içecek su da yoktu. İşte İbrâhim, karısı ile oğlunu oraya bıraktı. Yanlarına da bir dağarcık hurma ve bir kırba su koydu. Sonra İbrâhim arkasını dönüp gitmeye başladı. Hâcer onun peşini bırakmadı: 'İbrâhim! Bizi konuşup görüşecek bir kimsenin, yiyip içecek bir şeyin bulunmadığı bu vadide tek başına bırakıp da nereye gidiyorsun?' diye sordu. Bu soruyu birkaç defa tekrarladı. İbrâhim dönüp bakmadı bile. Sonunda Hâcer: 'Bunu böyle yapmanı sana Allâh mı emretti?'deyince İbrâhim aleyhisselâm: 'Evet, Allâh emretti', diye cevap verdi. Hâcer: 'Öyleyse Allâh bizi korur' dedi.**

Hâcer geri döndü; İbrâhim aleyhisselâm da yürüyüp gitti. Kimsenin kendisini göremediği Seniyye mevkiine varınca, yüzünü Kâbe tarafına çevirdi; sonra ellerini kaldırarak şöyle duâ etti: ***"Ey Rabbimiz! Namazı dosdoğru kılmaları için ben, neslimden bir kısmını, senin saygı duyulması gereken Mukaddes Mâbed'inin yanında, ekin bitmez bir vâdiye yerleştirdim. Artık sen de insanlardan bir kısmının gönüllerine onlara karşı muhabbet koy ve kendilerine bazı meyvelerden rızık ver. Umarım ki nimetlerine şükrederler"*** [İbrâhim:14/37]

Hâcer İsmâil'i emziriyor ve kırbadaki sudan içiyordu. Nihayet kırbadaki su tükendi. Hem kendi hem oğlu susadı. Çocuk susuzluktan yerde sızlanıp yuvarlanmaya başlayınca, Hâcer onun bu halini görmemek için oraya en yakın tepe olan Safâ'ya gitti ve tepenin

üstüne çıktı. Sonra acaba birini görebilir miyim diye vâdiye bakındı; fakat kimseyi göremedi. Safâ tepesinden inip vâdiye gelince, koşmasına engel olmasın diye elbisesinin eteğini topladı. Sonra da çok zor durumda kalmış bir insanın son gayretiyle koşmaya başladı; vâdiyi geçip Merve'ye geldi. Tepenin üstüne çıkıp acaba birini görebilir miyim diye bakındı; fakat kimseyi göremedi. İki tepe arasında böyle yedi defa gidip geldi.

İbni Abbas radıyallâhu anhu sözünün burasında şöyle dedi: Nebi aleyhisselâm: 'İşte bundan dolayı insanlar Safâ ile Merve arasında sa'yeder' buyurdu. Sonra da sözüne şöyle devam etti: Hâcer, Merve tepesine çıkınca bir ses duydu. Kendi kendine 'Sus! Dinle!' dedi. Sonra iyice kulak verdi, aynı sesi bir daha duydu. - Tamam, sesini duyurdun. Yapabiliyorsan bize yardım et! - diye seslendi. Bir de baktı ki, zemzemin olduğu yerde bir melek, topuğuyla -veya kanadıyla- yeri kazmakta! Nihayet su göründü. Hâcer, akıp gitmesin diye suyun etrafını eliyle şöyle çevirmeye, suyu avuçlayıp kırbasını doldurmaya başladı. Hâcer suyu avuçladıkça, bir rivayete göre avuçladığı kadar, yerden kaynıyordu.

İbni Abbas radıyallâhu anhumâ şöyle dedi: **Nebi aleyhisselâm: 'Allâh İsmâil'in annesine rahmet etsin. Zemzemi kendi haline bıraksaydı -veya suyu avuçlamasaydı- zemzem akarsu olurdu' buyurdu. İbni Abbas sözüne şöyle devam etti: Hâcer sudan içti ve yavrusunu emzirdi. Melek ona: Bize bir zarar gelir diye korkma! İşte şurası Beytullâh'ın yeridir. Onu şu çocukla babası yapacaktır. Allâh, o işi yapacak kimsenin yok olup gitmesine izin vermez, dedi. Beytullâh'ın yeri zeminden yüksekçe idi. Seller oranın sağını solunu yalayıp aşındırmıştı. Onlar bu şekilde yaşayıp giderken nihayet bir gün Cürhümlüler'den bir grup insan veya onlardan bir aile Kedâ yolundan gelerek Mekke'nin alt tarafına indiler. O sırada bir kuşun gelip gittiğini gördüler. Bu kuş mutlaka suyun etrafında dönüp duruyor. Halbuki biz bu vadide su bulunmadığını biliyorduk, diyerek ayağına çevik bir veya iki kişiyi oraya gönderdiler. Gidenler orada su bulunduğunu görünce geri dönüp durumu haber verdiler. Suyun yanına geldiklerinde Hâcer'i gördüler:**

- Bizim buraya yerleşmemize izin verir misin? diye sordular. O da:

- Evet, ama su üzerinde bir hak iddia edemezsiniz, dedi. Onlar da:

- Peki, kabul, dediler." [Buhari]

İsmâil aleyhisselâm›ın ilk imtihanı bebekken başlamıştı. Annesi Hâcer ile birlikte Allâh'u Teâlâ'nın emri ile babası İbrâhim aleyhisselâm tarafından Kâbe›nin kurulduğu Mekke şehrine bırakıldı. Allâh'u Teâlâ'nın emrine teslimiyetin ve tevekkülün neticesinde birçok mükafata nail oldular.

Açlığı ve susuzluğu gideren zemzem suyu ile ikrama mazhar oldular. Zemzem suyunun fazileti hakkında, şöyle rivayet edilmektedir. **"Zemzem, içenin niyetine göre fayda sağlar, susuzluğu gidermek için içenin susuzluğunu giderir. Şerden korunmak için içen, şerden korunur. Açlığı gidermek için içeni doyurur, hastalık için içene şifadır."** [Hâkim]

Issız, kimsesiz, susuz ve vadisinde ziraat olmayan bir toprak, İbrâhim aleyhisselâm duâsı ile maddi ve manevî olarak bereketlendi. Yer altı, yer üstü zenginlikleri ve manevî bereketleriyle insanların gönüllerinin meylettiği kutsal topraklara dönüştü. Kıyamete kadar hayrın ve bereketin merkezi olan Mekke şehrinin temelleri böylece atıldı.

Zebihullâh

İsmâil aleyhisselâm›ın, ikinci ve belki de en zorlu imtihanı, henüz çocuk yaşlarında, "on üçündeyken" [Mefatihu'l-Gayb] gerçekleşmişti. İbrâhim aleyhisselâm üç gece üst üste gördüğü, oğlunu kurban ettiği rüyanın ardından Allâh'u Teâlâ'nın emriyle Mekke'ye gelmişti. Baba ile oğul, Rablerinden gelen emri ifa edebilmek için tam bir adanmışlık ve teslimiyet göstermişti. Akılların idrakini aşan ve asırlardır yolumuzu aydınlatan bu teslimiyet kıssasını Rabbimiz Kur'ân'da şöyle zikretmektedir: ***"Çocuk babasıyla beraber koşturacak çağa gelince "Yavrucuğum! Rüyada seni boğazladığımı görüyorum; bir düşün, ne dersin?' dedi. O da 'Ey babacığım emrolunduğun şeyi yap. İnşallâh beni sabredenlerden bulacaksın' dedi. Her ikisi de Allâh'ın emrine teslim oldu. İbrâhim çocuğu alnı üzerine yatırınca Allâh İbrâhime, rüyasını gerçekleştirdiğini, bunun bir imtihan olduğunu bildirdi ve oğluna bedel olarak büyük bir kurban verdi."*** [Saffat: 37/102-107]

Çocuk yaştaki İsmâil aleyhisselâm'ın ilâhî emre rızası göstermesi, kendisini teslimiyetin timsali kılmış. Ailecek gösterilen bu teslimiyetle, birçok mükâfata mazhar kılınmışlardı:

Kerîm Rabbimiz İsmâil aleyhisselâm yerine kurban edilecek bir koç göndermiştir. (Bu teslimiyetin sonucu olarak İsmâil aleyhisselâm'a "Allâh'ın kurbanı" anlamında "Zebihullâh" denmektedir). Hülasa kim ki Hakka kurban olursa, Allâh'u Teâlâ kendisine nice kurbanlık gönderir.

Zilhicce ayının bugünleri, Millet-i ibrâhim için bayram gününe dönüşmüştür. Kıyamete kadar ifa edilecek kurban ibâdeti; tevekkül ve teslimiyetinin en güzel nişanesi olmuştur

İbrâhim aleyhisselâm'ın attığı her adım, söylediği her söz kendisinden sonraki ümmetler için bir ibâdete dönüşmüştü. Ayak bastığı yerlere ayak basmak, aynı adımlar üzerinde yürümek için milletlerin koşuşturduğu hedefler haline geldi. Hanımını ve oğlunu bıraktığı ürkütücü çorak arazi, dünya müslümanları için, gece gündüz tavafın bir an dahi kesilmediği hacc yeri olmuştu.

Her türlü rızkın, İsmâil aleyhisselâm nesli için akıp geldiği bir emin beldeye, Harem bölge dönüşmüştü. İbrâhim aleyhisselâm ismi, yeryüzündeki bütün semavî din müntesiplerinin yüce bir örnek şahsiyet olarak, kendisine yöneldiği bir isim oluvermişti.

İbrâhim aleyhisselâm ailesi güzel bir ün bırakmış. Kalplerde ve zihinlerde yer etmiş. Sürekli gündemde tutulması gerektiğinin öğütlenmiştir: ***"Geriden gelecekler arasında ona iyi bir ün bıraktık. 'Selâm İbrâhim'e!' Biz, iyi hareket edenleri böyle mükâfatlandırırız."*** [Saffat: 108/111] ***"Kitap'ta İsmâil'i de an. Gerçekten o, sözüne sâdık olan hem resûl ve hem de nebi idi."*** [Meryem: 19/54] ***"Gerçekten Allâh, Adem'i, Nuh'u, İbrâ-***

him soyunu ve İmran soyunu âlemler üzerine seçkin kıldı.'' [Ali İmran: 3/33]

İbrâhim aleyhisselâm ileri yaşında gelen evladına olan sevgisi, kendisini ilâhî emre tereddütsüz itaatten alıkoymamıştır. İnsanların sevdiklerinden Allâh'u Teâlâ yolunda feragat etmeleri gerektiğinde, İbrâhimî itaat ve İsmâilî teslimiyet içeren bir tavırda olmaları gerektiği mesajı kıssada verilmektedir. Nitekim bütün sevgiler Allâh'u Teâlâ sevgisine kurban edilirse tevhîd gerçekleşmiş olur. İmân için tevhîdi gerektiği gibi, tevhîd için de teslimiyet gereklidir.

Saadet Eşiği

İsmâil aleyhisselâm'ın hilmi ve sabrı aile hayatındaki örnekliğini Nebi aleyhisselâm şöyle haber vermektedir:''İsmâil aleyhisselâm'ın evlenmesinden sonraki bir tarihte, İbrâhim aleyhisselâm, Hâcer ile oğlunun durumunu öğrenmek üzere Mekke'ye geldi. Fakat İsmâil aleyhisselâm'ı evde bulamadı. Karısına: 'İsmâil nerede diye sordu. Kadın: Rızkımızı temin etmeye, başka bir rivayete göre, avlanmaya gitti' dedi. İbrâhim aleyhisselâm ona geçimlerinin ve durumlarının nasıl olduğunu sordu. O da: 'Çok kötü durumdayız. Büyük bir sıkıntı ve darlık içindeyiz' diye hallerinden şikâyet etti. İbrâhim aleyhisselâm da: 'Kocan gelince ona selâmımı söyle; kendisine hatırlat da kapısının eşiğini değiştirsin' dedi. İsmâil aleyhisselâm eve gelince, orada bir şeyler olduğunu sezdi ve karısına: 'Ben yokken eve biri geldi mi?' diye sordu. O da: 'Evet, yaşlı bir adam geldi' diyerek onu tarif etmeye çalıştı. 'Seni sordu, ben de söyledim. Nasıl geçindiğimizi öğrenmek istedi. Ben de büyük bir geçim sıkıntısı çektiğimizi anlattım' dedi. İsmâil aleyhisselâm: 'Peki, sana bir şey tavsiye etti mi? diye sordu. O da şunları söyledi: 'Evet, sana selâm söyledi ve kapısının eşiğini değiştirsin' dedi. İsmâil aleyhisselâm: 'O gelen benim babamdır. Bana senden boşanmamı emretmiş. Haydi ailenin yanına dönebilirsin' dedi. O kadını boşayıp Cürhümlüler'den bir başka kadınla evlendi. Allâh'ın dilediği kadar bir zaman geçtikten sonra İbrâhim aleyhisselâm tekrar oğlunun evine geldi. Fakat İsmâil aleyhisselâm'ı bulamadı. İçeri girip İsmâil aleyhisselâm'ı sordu. Karısı: 'Rızkımızı temin etmeye gitti' dedi. İbrâhim aleyhisselâm: 'Geçiminiz, haliniz nasıl?' diye sordu. Kadın: 'Çok iyi durumdayız. Rahat ve bolluk içindeyiz, diyerek Allâh'a hamdu senâ etti'.

Konuşma şöyle devam etti: 'Ne yiyorsunuz? Et yiyoruz. Ne içiyorsunuz? Su' O zaman İbrâhim, 'Allâh'ım, etlerine sularına bereket ver', diye duâ etti.

Hadisin bu bölümünde Nebi aleyhisselâm şöyle buyurdu: 'O zamanlar Mekke'de ekin yoktu. Eğer olsaydı tahılın bereketlenmesi için de duâ ederdi.' İbni Abbas dedi ki: İbrâhim aleyhisselâm'ın duâsı sayesinde et ile su, başka yerde yaşayanlarla kıyaslanmayacak şekilde, Mekkeliler'in sağlığına elverişli olmuştur.

İbrâhim aleyhisselâm: 'Kocan eve gelince ona benim selâmımı söyle ve kendisine hatırlat da, kapısının eşiğine sahip olsun' dedi. İsmâil aleyhisselâm eve gelince: 'Eve gelen oldu mu?' diye sordu, Karısı: 'Evet, güzel görünümlü bir ihtiyar geldi, diyerek onun hakkında

güzel şeyler söyledi. Sözüne devamla, bana seni sordu, ben de anlattım; geçimimizi öğrenmek istedi, ben de çok iyi olduğunu belirttim' dedi. İsmâil aleyhisselâm: 'Sana bir tavsiyede bulundu mu?' diye sordu. O da: 'Evet, sana selâm söyledi ve kapının eşiğine sahip olmanı emretti' **dedi. O zaman İsmâil aleyhisselâm: 'O benim babamdır. Evin eşiği de sensin. Babam seni hoş tutmamı, seninle iyi geçinmemi emretmiş' dedi."** [Buhari]

Nebevî reçete uyarınca; evlenirken sabreden, şükreden ve kanaatkar bir eş seçilmesi gerektiği vurgusu yapılmıştır. Nitekim İbrâhim aleyhisselâm oğluna; geçimlerini ilk gördüğü bir insana şikayet edip duran o kadını boşamasını emrederken, haline şükreden, ellerindeki nimetlere kanaat eden, durumlarından şikayet etmeyen kadına da sahip olmasını emrediyor. Ezcümle mutlu bir aile yuvası, mahremiyet surları ile tahkim edilir. Sürekli eleştiri ve mahremiyetsizliğin hakim olduğu bir evlilikte, huzur ve saadeti yakalamak pek mümkün olmayacaktır.

"Allâh İbrâhime, rüyasını gerçekleştirdiğini, bunun bir imtihan olduğunu bildirdi ve oğluna bedel olarak büyük bir kurban verdi."

Saffat: 37/102-107

Duâmız

Rabbim! Bizlere İbrâhim aleyhisselâm gibi bir tevhîd şuuru ve İsmâil aleyhisselâm gibi bir teslimiyet nasip eylesin. İsmâil aleyhisselâm›ın kıssasına bir sonraki sayımızda inşallâh devam edeceğiz. Selâm ve duâ ile...

EBÛ BEKİR Radiyallâhu Anhu (Son)

İbrahim Yahya

Hamd alemleri yaratan, yarattıkları arasından dilediklerini seçen Allâh Subhânehu ve Teâlâ'yadır. Ondan yardım ve mağfiret dileriz. Salât ve selâm ise insanlar arasından seçilmiş ve üstün özelliklerle donatılmış Peygamberimiz Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem'e ve bütün nebilerin üzerine olsun.

Yazımıza kaldığımız yerden devam edelim.

Ebû Bekir radiyallâhu anh'ın Medine Dönemi ve Vefatı

Giriş

İslam tarihinin en önemli simalarından biri olan Ebû Bekir es-Sıddîk radiyallâhu anh, Peygamber Efendimiz Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem'in en yakın dostu, ilk halifesi, aynı zamanda en sadık yoldaşıydı. O, İslâm'ın zorlukla yoğrulduğu yıllarda her yönüyle Rasulullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'in destekçisi olmuş, İslâm toplumunun kuruluşunda ve yayılmasında başrol oynamıştır. Medine'ye hicret ile başlayan yeni dönemde İslam devletleşmiş, birçok zorluğun içinden geçerek kökleşmiştir. Bu yazıda, Ebû Bekir radiyallâhu anh'ın Medine dönemindeki katkıları, halifelik süreci ve vefatı detaylarıyla ele alınacaktır.

1. Medine'ye Hicret ve İslâm Cemiyetine Katkıları

Ebû Bekir radiyallâhu anh, Peygamberimiz sallallâhu aleyhi ve sellem'in hicret arkadaşıydı. Sevr Mağarası'ndaki sadakati ve koruyuculuğu, onun imanının büyüklüğünü gösteren olaylardandır. Mağarada, Peygamberimize sallallâhu aleyhi ve sellem bir zarar gelmesin diye ayaklarını yılan deliklerine tıkaması, canı pahasına Rasulullah'ı koruması, tarihte örnek olarak gösterilen bir vefadır.

Medine'de kurulan yeni toplumun şekillenmesinde Ensar ve Muhacir kardeşliğinin temeli atılmış, Ebû Bekir radiyallâhu anh bu kardeşlik yapısına aktif katılım sağlamıştır. Sosyal adaletin sağlanmasında, zekâtın düzenli toplanması ve dağıtılmasında önemli rol oynamıştır. Ayrıca, Yahudi ve Hristiyan

topluluklarla yapılan anlaşmalarda da Peygamberimiz sallallâhu aleyhi ve sellem'in yanında diplomatik danışmanlık yapmıştır.

Ebû Bekir radiyallâhu anh aynı zamanda Kur'an'ın iniş sürecinde birçok ayeti ezberlemiş ve yazılmasına katkı sağlamıştır. Ticarette dürüstlüğü, toplumda saygınlığı ve cömertliği ile tanınırdı. Bu özellikleri sayesinde Medine toplumunun farklı kesimleri üzerinde büyük etki bırakmıştır.

2. Savaşlarda Gösterdiği Cesaret ve Dirayet

Ebû Bekir radiyallâhu anh, Medine dönemindeki tüm önemli savaşlara fiilen katılmıştır. Bedir Savaşı'nda, Mekkeli müşriklerle yapılan bu ilk büyük çatışmada en ön saflarda savaşmıştır. Uhud Savaşı'nda ordunun bozulduğu anda Peygamberimiz sallallâhu aleyhi ve sellem'in etrafında kalan az sayıdaki sahabeden biridir. O anlarda gösterdiği soğukkanlılık ve bağlılık, onun ne kadar güçlü bir imân taşıdığını göstermiştir.

Hendek Savaşı'nda Medine'yi savunmak için hendek kazma işinde bizzat çalışmıştır. Hudeybiye Antlaşması'nda halk arasında huzursuzluk yükselirken sabırlı ve itidalli davranarak toplumu sakinleştirmiştir.

Mekke'nin Fethi sırasında orduya moral veren isimlerden biri olmuştur. Huneyn ve Tâif Seferi'nde Peygamberimizin yanında savaşmıştır. Tebük Seferi'nde ise bütün malını Allah yolunda bağışlamış, bu davranışı Ömer radiyallâhu anh'in bile takdirini kazanmıştır. Ömer radiyallâhu anh bu olayla ilgili şöyle der: "O gün Ebû Bekir'i geçmek istedim, ama geçemedim."

3. Peygamber sallallâhu aleyhi ve sellem'in Vefatı ve Halifeliğe Seçilişi

Hicretin 11. yılında (632) Peygamber Efendimiz sallallâhu aleyhi ve sellem hastalandı. Ebû Bekir radiyallâhu anh, onun yerine imamlık yapmaya başladı. Bu durum, halkın gözünde onun

Peygamber sallallâhu aleyhi ve sellem'in yerine geçebilecek en uygun kişi olduğunun işaretlerinden biriydi. Peygamberimiz sallallâhu aleyhi ve sellem'in vefatı, sahabe arasında derin bir üzüntü ve şaşkınlığa neden oldu. Ömer radiyallâhu anh, bu durumu kabullenememiş, Peygamberin ölmediğini söylemişti. Ancak Ebû Bekir radiyallâhu anh mescide geldi, Peygamberimiz sallallâhu aleyhi ve sellem'in naaşını kontrol etti ve insanlara şu ayeti okuyarak toplumu sakinleştirdi:

"Muhammed, ancak bir peygamberdir. Ondan önce nice peygamberler geldi geçti..." [Âl-i İmrân: 3/144]

Bu konuşma, sahabenin gözlerini açtı. Ardından halifelik meselesi gündeme geldi. Ensar, kendi içlerinden bir lider seçmeyi düşünüyordu. Ancak Ebû Bekir radiyallâhu anh, hilafetin Kureyş'ten olması gerektiğini söyleyerek sahabenin onayını aldı. Ömer radiyallâhu anh ve diğer sahabeler onun elini tutarak biat ettiler. Böylece İslam tarihinde ilk kez halifelik makamı ortaya çıktı.

4. Halifelik Dönemi: Zorluklara Karşı Dirayet

Ebû Bekir radiyallâhu anh'in halifelik dönemi kısa ama çok çetin olaylarla doludur. Onun ilk icraatlarından biri, irtidat eden kabilelerle mücadele kararı alması oldu. Bazı kabileler, zekât vermeyi reddetmiş, bazıları ise tamamen dinden dönmüştü. Ebû Bekir radiyallâhu anh, sahabenin tereddüdüne rağmen, bu gruplarla savaşma kararı aldı.

Ridde (irtidat) Savaşları sonucunda İslâm devleti tekrar otorite sağladı. Bu mücadeleler sadece askeri değil aynı zamanda inanç açısından da büyük önem taşıyordu. Zira dinden dönme eğilimleri bastırılmasaydı, İslam toplumu dağılabilirdi. Bu savaşlar aynı zamanda ordu sisteminin oturmasına ve İslâm'ın ilk düzenli askeri teşkilatının kurulmasına vesile oldu.

Bu dönemde Ebû Bekir radiyallâhu anh, Kur'an ayetlerinin toplanması için çalışmalara başladı. Yemâme Savaşı'nda 70 kadar hafız şehit olunca Kur'an'ın unutulma tehlikesi doğdu. Ömer radiyallâhu anh'in tavsiyesiyle, Zeyd bin Sâbit radiyallâhu anh başkanlığında bir heyet kuruldu. Kur'an ilk defa bir araya getirildi ve kitap haline getirildi. Bu, Kur'an'ın muhafazası açısından çok önemli bir adımdı.

Ayrıca fetih hareketleri de bu dönemde başladı. Halid bin Velid radiyallâhu anh Irak ve Suriye bölgesine seferlere çıktı. Bu, ilerideki büyük fetihlerin öncüsü oldu. Bizans ve Sasani İmparatorluğu'na karşı yapılan hazırlıklar, Ömer radiyallâhu anh döneminde meyvelerini verdi.

5. Vefatı ve Ardında Bıraktığı Miras

Ebû Bekir radiyallâhu anh, hicretin 13. yılında, yaklaşık 63 yaşında vefat etti. Ölmeden önce Ömer radiyallâhu anh'i yerine halife tayin etti. Ancak bunu tek başına yapmadı; sahabenin büyükleriyle istişare ederek karara vardı. Böylece hilafet geleneği, istişareye dayalı bir yapı kazandı.

Vasiyeti üzerine, Peygamberimiz sallallâhu aleyhi ve sellem'in kabrinin hemen yanına defnedildi. Vefatında ai-

lesine sadece birkaç dinarlık mal bıraktı. Halifeliği boyunca devlet mallarını kendi şahsi menfaati için kullanmamış, maaş alırken bile kendi işlerinden elde ettiği kazancı devlete geri vermiştir.

Onun adaleti, sadeliği, dürüstlüğü ve tevazusu sonraki tüm İslam liderlerine örnek olmuştur. Hakkı gözeten, istişareye önem veren, ama gerektiğinde kararlı ve sert adımlar atmaktan çekinmeyen bir liderdi. Aynı zamanda merhametli, dindar ve halkına karşı sorumluluk hissi yüksek bir devlet adamıydı.

Sonuç

Ebû Bekir es-Sıddîk radiyallâhu anh, İslâm'ın ilk yıllarının en önemli şahsiyetlerinden biridir. Medine dönemindeki katkıları, İslam devletinin güçlenmesi ve halkın bilinçlenmesi açısından belirleyicidir. Onun halifeliği, İslâm tarihinde liderliğin, adaletin, sadakatin ve istişarenin ne kadar önemli olduğunu gösteren bir dönemeçtir. Vefatından sonra bıraktığı miras; sadece topraklar değil, aynı zamanda sarsılmaz bir iman, örnek bir liderlik anlayışı ve güven temelli bir yönetişim anlayışıdır. Müslümanlar için o, sadece bir halife değil, örnek bir mümin, adil bir yönetici ve vefalı bir dost olarak anılmaya devam etmektedir.

MÜSLÜMANLARIN KÜÇÜĞÜ ALLÂH KATINDA BÜYÜKTÜR

Erdem Onur

Rahmân ve Rahîm olan Allâh'u Teâlâ'nın ismiyle...

Hamd, kendisine yücelik ve hükümrânlıkta eşit bulunmayan, el-Aliyy olan Allâh'u Teâlâ'ya mahsustur. Hayâtı boyunca bir an olsun nefsine meyletmeyen, insanlığın en yüksek makamında olduğu hâlde "Ben ancak bir kulum" diyen, tevâzunun zirvesi olan Rasûlullâh'a, âline ve ashâbına salât ve selâm olsun.

Değerli okuyucu! İnsanların, Allâh'u Teâlâ katında değeri takvâ ile ölçülüdür. Bunun yanında ise hiçbir makâmın veya statünün önemi yoktur. Nitekim kul olarak bizim tek amacımız yaratıcımızı râzı ederek onun katında değer kazanmaktır. Allâh'u Teâlâ bizlere şöyle buyurmuştur: ***"İşte âhiret yurdu! Biz onu, yeryüzünde böbürlenmeyi ve bozgunculuğu arzulamayan kimselere veririz. (En güzel) âkıbet, takvâ sâhiplerinindir."*** [Kasas: 28/83]

Müslümanlar her daim tevâzu ile elinde olan nîmetlere şükretmelidir. Özellikle ilim, mal ve statü noktasında bilmelidir ki o makâmlar ve değerler insanlara Allâh'u Teâlâ tarafından bahşedilmiştir. Bu nîmetler kişiye ya zelil düşürücü birer imtihân olacaktır, Ya da bu nîmetler hayır yolunda Allâh'u Teâlâ'nın rızasını kazanmak için birer araç olacaktır. O halde bunu elde etmek için her daim tevâzu ile yaşamamız ve kibirden uzak durmamız gerekir.

Minhâc Dergi'si olarak bu sayımızı tevâzu kavramına ayırdık. Rabbimizden niyâzımız; bu yazımızla Allâh'u Teâlâ'nın katındaki büyüklüğü tevâzu ile kazanmanın şuurunu elde edip kibirden kaçınmaktır.Yardım ve başarı Allâh'u Teâlâ'dandır.

Tevâzunun Fazîleti

Öncelikle bahsettiğimiz üzere tevâzu Allâh'u Teâlâ'nın rızasını celb eden bir ahlâktır. Kur'ân-ı Kerîm'de ve Rasûlullâh'ın (sallallâhu aleyhi ve sellem) sünnetinde tevâzu övülmüştür ve tevâzu ehli insanlar cennet ile müjdelenmişlerdir. Nitekim Rasûlullâh (sallallâhu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: **"Kim Allâh için alçak gönüllü olursa Allâh da onun derecesini yükseltir."** [Müslim]

Buna ziyâde olarak tevâzu sıfatı, insanlar arasında sevgi, dostluk ve adâleti sağlar, ümmetin ülfetini kuvvetlendirir. Bunun zıddı olan kibir, kin ve haset gibi kötü duygulardan kalbi arındırır. İnsanlar birbirlerine karşı büyüklenmediği sürece haset ve kibir ortadan kalkar. Bilakis Müslümanlar, fakirlere, zayıflara ve konum olarak kendisinden altta olana saygı ve merhamet çerçevesinde yaklaştıkça hem nefsi huzurla dolar hem de karşısındaki kişiden beklediği karşılığı elde eder.

Özellikle bir davetçi için karşı tarafa yansıttığı davranış bu noktada çok önemlidir. İnsanlar kibirli kişilikleri sevmezler ve genelde dâvetlerine icâbet etmek istemezler. Fakat Nebî'nin (sallallâhu aleyhi ve sellem) bizlere miras bıraktığı ahlâk çerçevesinde insanlara tebliğ yapan Allâh'u Teâlâ'nın izniyle daha başarılı bir sonuç alır. Mütevâzı bir dâvetçi insanlarla rahat bir şekilde diyalog kurup aralarında bir ünsiyet oluşturabilirken, kibirli dâvetçi toplumdan uzak bir hayâta mecbur kalır.

İslâm cemaatlerinde her bir birey eşittir. Hatta târih boyunca İslâm'ın önderleri zayıf ve fakir insanlardan oluşmuştur. Onların arasına varlıklı ve güçlü bir Müslüman katıldığında ise onlarla aynı safta namaz kılmış ve aynı safta savaşa çıkmıştır. Bunun en büyük örnekleri sahâbe'de (radiyallâhu anhum) görülmektedir.

Tevâzu Sâhiplerinden Örnekler

Bizlere en güzel yolu gösteren Rasûlullâh (sallallâhu aleyhi ve sellem), Allâh'u Teâlâ'nın ona vermiş olduğu yüce makâmına rağmen asla insanlara tepeden bakmamıştır, burun kıvırmamıştır. O hastaları ziyâret eder, cenâ-

zelere iştirak eder, köle tarafından da olsa dâvete icâbet ederdi. Ayakkabılarını tamir eder, elbisesine yama yapar, ev işlerinde ailesine yardım ederdi. İnsanları fakir, zengin, çocuk veya yaşlı ayırt etmeksizin selâm verir selâmlarını alırdı. Müşriklere karşı dâhi şefkat ve merhamet ile yaklaşırdı ve yine ayırt etmeksizin gücü nispetince herkese dâvetini ulaştırmayı arzulardı.

Bu örneği özetleyen en güzel kıssalardan biri ise şudur: *Bir gün Rasûlullâh (sallallâhu aleyhi ve sellem) ashâbı ile birlikte oturuyordu. O sırada yanlarına vicâhen henüz onunla tanışmamış bir adam gelir, meclise bakar ve "hanginiz Muhammed'dir." Diye sorar. Rasûlullâh (sallallâhu aleyhi ve sellem) ashâbı arasında dayanmış oturuyordu. "İşte dayanmış olan şu beyaz kimsedir." dediler.* [Buhârî]

Siz hiç seçmenleri arasında fark edilmeyen bir lider gördünüz mü?

Siz hiç müridleri arasında fark edilmeyen bir şeyh gördünüz mü?

Siz hiç yoksulların arasına karışıp giden ve fark edilmek istemeyen bir zengin gördünüz mü?

Oturma düzenlerinde, kılık kıyâfetinde, ilişkilerinde o kadar eşit ve mütevâzı bir haldedirler ki dışardan gelen birisi, ümmetin lideri, Müslümanlar'ın önderi olan Rasûlullâh'ı (sallallâhu aleyhi ve sellem) ashâbından ayırt edemezdi.

Mü'minler makâm sahibi oldukları halde alçak gönüllülüklerinden zerre miktar eksiltmemişlerdir. Ebû Bekir es-Sıddık (radiyallâhu anh), Medîne'nin bâzı genç kızlarının koyunlarını sağardı. Halîfe olduğunda ise kızlar, o halîfe olduktan sonra süt sağmayacağını düşünmüşlerdi. Fakat makâmı Ebû Bekir'i (radiyallâhu anh) değiştirmedi ve o, kızlara yardım etmeye devâm etti.

Yine Ebû Bekir, (radiyallâhu anh) Usâme bin Zeyd'i (radiyallallâhu anh) sefere çıkarken uğurluyordu. Rasûlullâh'ın (sallallâhu aleyhi ve sellem) halifesi yürürken Usâme (radiyallâhu anh) atın üzerindeydi. Ona ata binmesini yoksa kendisinin attan ineceğini söylediğinde o: *"Vallâhi, ne ben ata bineceğim ne de sen bineğinden ineceksin. Benim ayaklarım da bir saat Allâh yolunda tozlanması gerek"* buyurmuştu.

İşte Nebî'den (sallallâhu aleyhi ve sellem) tevâzu sıfatını mîras almış ve Allâh'u Teâlâ'ya kulluk etmenin formülünü çözmüş olan bir halîfe... Çünkü o, insanların en hayırlısı olduğu halde **"Ben ancak Kureyşli kurumuş et yiyen kadının oğluyum"** [ibn Mâce] diyen bir Nebî'nin sahâbesi. Bizler de tevâzunun zirvesi olan o Nebî'nin (sallallâhu aleyhi ve sellem) ümmetindeniz.

Tevâzunun Zıddı Kibir

Kibir, kesinlikle Müslüman için câiz olmayan bir haslettir. Büyüklük yalnızca el-Azîm olan Allâh'u Teâlâ'ya mahsustur. Rasûlullâh (sallallâhu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: **"Allâh'u Teâlâ buyuruyor ki: 'Azâmet benim ridâm ve büyüklük izârımdır. Kim bunlar konusunda benimle boy ölçüşürse, onu cehenneme atarım.'"** [Müslim]

İblis'in kibri onun küfrüne ve lanetlenip kovulmasına sebep olmuştur. O kendisini o kadar yüceltmişti ki hırsın

> *Allâh'u Teâlâ buyuruyor ki: **'Azâmet benim ridâm ve büyüklük izârımdır.** Kim bunlar konusunda benimle boy ölçüşürse, onu cehenneme atarım.'*

dan dolayı Cehennem'e sürükleneceğini bildiği halde Allâh'u Teâlâ'nın emrine uymamayı tercih etti. ***"Meleklere: 'Âdem'e secde edin!' dediğimizde İblîs dışındakiler derhal secdeye kapandı. İblîs ise direnerek bundan kaçındı, kibirlendi ve kâfirlerden oldu."*** [Bakara: 2/34] Öyleyse kibrin kişiyi ne kadar büyük bir felâkete sürükleyebileceğini görüyoruz. Rabbimiz bizleri bu âyetle apaçık uyarmıştır.

Bunun yanı sıra birçok âyette ve hadîste kibirlenmek yerilmiş ve kibir sahipleri Cehennem ile tehdit edilmiştir. Abdullâh b. Mes'ûd'tan (radiyallâhu anh) rivâyet edildiğine göre, bir gün Rasûlullâh (sallallâhu aleyhi ve sellem): **"Kalbinde zerre kadar kibir bulunan kimse cennete giremez."** buyurdu. Bunu duyan bir adam, **"Ama insan elbisesinin ve ayakkabısının güzel ol-**

masından hoşlanır!" deyince, Rasûlullâh (sallallâhu aleyhi ve sellem), **"Allâh güzeldir, güzelliği sever. Kibir ise hakîkati inkâr etmek ve insanları küçük görmektir."** [Müslim] buyurdu.

Kibirli insan kendisini başkalarından üstün görür veya insanları alçak görür. Bu ise etrafındakilerin ona buğz etmelerine ve ondan uzaklaşmalarına sebep olur. Bu durum o kişinin kendi nefsine, insanlara ve en önemlisi dâvete zarar vermektedir. Ayrıca kibirli olan bir insan başkalarından nasihat almaz, görüşlerini kabul etmez ve cemaatten uzaklaşıp sonunda yalnız kalır.

Kısacası kibir, hem Allâh'u Teâlâ'nın gadâbını celb eden, hem de zarar vermekten başka bir şeye yaramayan kötü bir tuzaktır. Şeytan insanları buna çağırır. Müslüman ise daima bu halden kaçınıp tevâzu ahlâkına sımsıkı sarılmalıdır.

Hâtime

Değerli okuyucu! Tevâzu kavramını kısaca ele alıp örneklerle fazîletlerinden bahsettikten sonra görüyoruz ki; bizler kurtuluşa ermek istiyorsak kibirden tamâmen soyutlanıp alçak gönüllü birer Müslüman olmamız gerekir. Bizler bu ölümlü dünyâya ancak Allâh'u Teâlâ'ya ibadet etmek için gönderildik. Öldüğümüz zaman ise ne malımızı, ne makâmımızı ne de dünyâlık hiçbir varlığımızı O'nun huzuruna götüremeyeceğiz. Orada sâdece verilen nîmetlerle yaptığımız ameller karşımıza çıkacaktır. Bizler en küçük kırıntının bile hesâbını verecekken sanki dünyâlar bizimmiş gibi kibirlenmemizin ancak zararı olabilir. Allâh'u Teâlâ bizlere nîmetler verdiyse bunları ona daha güzel

ibâdet etmek için, onun yolunda daha çok hizmet edip fedâ edebilmek için kullanmamız en doğrusudur. Nîmetlerin şükrünü vermek noktasında istikâmetimiz bu olmalıdır.

"O gün ne mal fayda verir ne de evlat. Ancak Allâh'a kalb-i selîm (arınmış bir kalp) ile gelenler başka." [Şuarâ: 26/88-89]

"Andolsun, o Cehennem'i mutlaka göreceksiniz. Sonra, andolsun onu kesinlikle gözünüzle göreceksiniz. Sonra o gün, size verilen nîmetlerden mutlaka hesâba çekileceksiniz." [Tekâsur: 102/6-8]

Duâ:

Rabbim! Bizlere Nebî'nin (sallallâhu aleyhi ve sellem) ahlâkı üzere olabilmeyi nasip et! Onun ve ashâbının tevâzu sıfatını bizlere bahşet! Şeytanın tuzaklarından bizleri koru! Bizleri senin yolundan ayıracak, kalbimize zarar verecek kişilerden, maldan ve makâmlardan muhafaza eyle! Allâhumme âmîn...

Bir sonraki yazımızda buluşmak ümidiyle, sizleri Allâh'u Teâlâ'ya emânet ediyoruz.

TEVÂZU
(Alçak Gönüllülük)
KİBİRDEN UZAKLAŞMAK
Alçak gönüllü bir Müslüman olmak.
DÜNYAYA GELİŞ AMACIMIZ
Allah'u Teâlâ'ya ibadet etmek.
ÖLÜMDEN SONRA
Hiçbir şeyi yanımıza götüremeyiz.
Ne malımızı
Ne makamımızı
Ne dünyalık hiçbir varlığımızı
KARŞIMIZA ÇIKACAK OLAN
Verilen nimetlerle yaptığımız ameller.

TEVHÎDÎ ŞİİR VE MUVAHHİD ŞAİR

Hakan Emin

(1) Tevhîdî şiir, hayrı gâye edinip, hayırlarda koşturmayı sürdüren, hayırlı adamların hayır adına inşa ettikleri tevhîdî sanattır.

(2) Tevhîdî şiir, dâvâ şuuruyla yola koyulan ömrünü ve ölümünü Allâh'a adayanların yaptığı ve yaptırdığı tevhîdî sanattır.

(3) Tevhîdî şiir, yazmak için yazanlar tarafından değil, bilakis her bir kelimenin sorumluluğunun şuurunda olanlar tarafından inşa edilen tevhîdî sanattır.

(4) Tevhîdî şiir, mimarî hesaplamalar ve planlamalar gibi, tevhîdî bir hesaplama ve planlama yapılarak, İslâmî gâyeye hizmet eden ve ettiren tevhîdî sanattır.

(5) Tevhîdî şiir, hayât imtihanındaki zorlukları aşan, derdinde dermanı arayan kalemşörler tarafından inşa edilen tevhîdî sanattır.

(6) Tevhîdî şiir, uyutanlar arasında uyandıran, direnişi ve dirilişi hedefleyen tevhîdî sanattır.

(7) Tevhîdî şiir, altın kıymetindeki kelimeleri yerinde ve kıvamında kullanan tevhîdî sanattır.

(8) Tevhîdî şiir, ruhî çöküntü içerisindeki mânevî hastalara, mânevî reçeteyi şiir diliyle yazan tevhîdî sanattır.

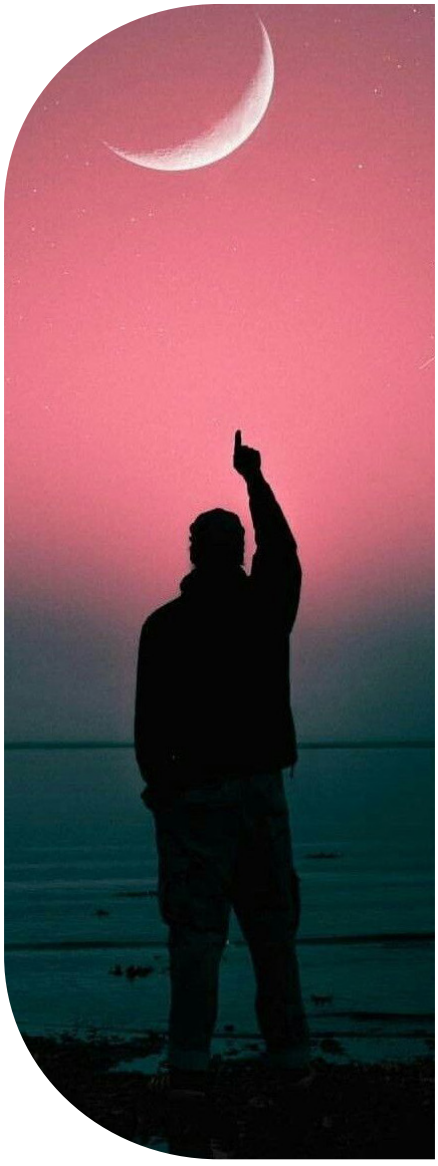
(9) Tevhîdî şiir, başta ümmet-i Muhammed olmak üzere tüm Âdemoğluna soluyacakları tertemiz tevhîdî atmosferi sunan tevhîdî sanattır.

(10) Tevhîdî şiir, hüsnü'l-ihtiyar ile en güzeline talip olan, zevki selimle en güzelini ortaya koymaya çalışan tevhîdî sanattır.

(11) Tevhîdî şiir, insâna insanlığını hatırlatan, ona kulluğunu ve fâniliğini unutturmayan tevhîdî sanattır.

(12) Tevhîdî şiir, gönüllerden gönüllere şiirle seslenerek, gönül ülkesinin fethini gâye edinen tevhîdî sanattır.

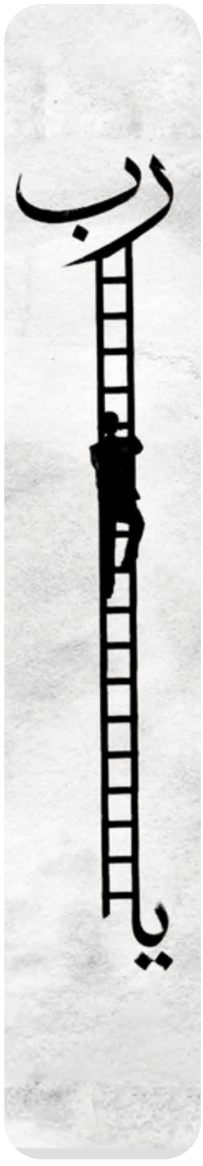
(13) Tevhîdî şiir, kelepçelerle hapsedilemeyen hür ruhların, hürriyet özlemiyle inşa ettikleri tevhîdî sanattır.

(14) Tevhîdî şiir, sanatsal duruşu terk etmeden, inci gibi kelimeleri şiirden dizelere dizerek okuyucunun boynuna takan tevhîdî sanattır.

(15) Tevhîdî şiir, tevhîdî medeniyetin inşasını hedefleyen tevhîdî sanattır.

(16) Tevhîdî şiir, kıyâmîlik esasına göre tevhîd düşmanları karşısında kıyâm eden ve ettiren tevhîdî sanattır.

(17) Tevhîdî şiir, her bir kelime ile tevhîdi ve tevhîd ehlini savunmayı amaçlayıp, muvahhîdlere fayda veren; küfür ehline ise dâimi bir saldırıyı hedefleyen tevhîdî sanattır.

(18) Tevhîdî şiir, tevhîd dâvetini şimdiye ve yarına hatta asırlar sonrasına bile miras bırakmaya çalışan tevhîdî sanattır.

(19) Tevhîdî şiir, ahlâkı ve adâbı bir tarafa bırakan, ahlâksız ve edebsizlerin aksine; tevhîdî ahlâk ve edeb ile izzetle icra edilen tevhîdî sanattır.

(20) Tevhîdî şiir, muvahhîdlerce inşâ ve inşâd edilen tevhîdî sanattır.

Muvahhid Şair

(1) Muvahhîd şâir, şiiri sanat için değil, sanatı Allâh için yapıp, kelimelerini Allâh'a adayandır. Kelimelerle cihâd eden bir mücâhiddir, tevhîd ehli şâir.

(2) Muvahhîd şâir, kelimeleriyle konuşup, konuşturandır. Susması ve konuşması hayır olan, hayra kılavuzlayandır, tevhîd ehli şâir.

(3) Muvahhîd şâir, tevhid dâvâsının adamıdır. Durgun su gibi değil bilakis akan nehir gibi coşkulu kelimelerle çağına ve çağlara dâvâsını taşıyan dâvâ adamıdır, tevhîd ehli şâir.

(4) Muvahhîd şâir, yapmak için yıkan, yıkılanı yapabilme vasfına sahip olandır. İnkırazdan ihyâyı hedefleyebilen, balyozu elinde bir mühendistir, tevhîd ehli şâir.

(5) Muvahhîd şâir, dağların zirvesine çıkmayı göze alıp, zorluklarına katlanan gibi mânânın zirvesini hedefleyip zorluklarına katlanandır. Çile yollarının çilekeş adamıdır, tevhîd ehli şâir.

(6) Muvahhîd şâir, yer yer düşündüren ve yer yer düşlettirendir. Ölüler diyarında canlı kalmaya çalışan ve direnerek başarandır, tevhîd ehli şâir.

(7) Muvahhîd şâir, tüketmeyi meslek bilen sineklerin arasında üretmeyi meslek edinen bal arısıdır. Her şeyin hoyratça harcandığı bir zamanda kelimelerini boşa harcamayandır, tevhîd ehli şâir.

(8) Muvahhîd şâir, fikir çilesi çekip, acısına ve derdine kelimelerle devâ arayandır. Kelimelerin doktorudur, tevhîd ehli şâir.

(9) Muvahhîd şâir, hem nefesiyle hem de kelimelerle soluyandır. Hatta şâirlik hayatında sadece kelimelerle nefes alandır, tevhîd ehli şâir.

(10) Muvahhîd şâir, en güzeli seçebilendir. Yüz binlerce kelime arasından, zevki selim ile en güzelini arayan ve bulandır, tevhîd ehli şâir.

(11) Muvahhîd şâir, mânânın eridir. Mânâ erlerinin arasında gâh gülen gâh ağlayan, gâh güldürüp ağlatan, hüznünü ve derdini, dâvâsını ve dâvetini mânâlara nakşedendir, tevhîd ehli şâir.

(12) Muvahhîd şâir, kelime küfesinde mânâyı, hissiyâtı ve mâneviyatı taşıyandır. Hamal nasıl sırtlandığını bir yerden bir yere taşıyorsa, mânâyı gönülden gönle taşıyan hamaldır, tevhîd ehli şâir.

(13) Muvahhîd şâir, esaretin düşmanı, hürriyetin tutkunudur. Eliyle gökteki kuşu gösteren değil, şiir semâsında kelimeden kanatlarla özgürce kuş gibi uçandır, tevhîd ehli şâir.

(14) Muvahhîd şâir, kelimeleri tek tek, tane tane dizerek şiire işleyendir. Boncukları dizip tespih yapanlar gibi, kelimeleri dizip şiirle sanat yapandır, tevhîd ehli şâir.

(15) Muvahhîd şâir, kelimelerle medeniyet kuran medeniyet işçisidir. İslâm medeniyetinin has evladı, göz nûrudur, tevhîd ehli şâir.

(16) Muvahhîd şâir, Şiir Ordugâhı'ndaki kelimelerin komutanıdır. Sözün gücüyle, gücün sözüne meydan okuyan, kıyâm kahramanıdır, tevhîd ehli şâir.

(17) Muvahhîd şâir, resmi tuvale nakşeden ressam gibi, kelimelerle zihinlerde ve gönüllerde tevhîd inancını resmedendir. Şiirle hizmetini ve tevhîd dâvetini satırlarla asra kazıyandır, tevhîd ehli şâir.

(18) Muvahhîd şâir, asıl gâyeyi unutan eşrefi mahlûkata vazife-i asliyeyi her fırsatta, her bir şiirde hatta her bir satırda hatırlatandır. Uyandıran dâvânın murâbıt dâvetçisidir, tevhîd ehli şâir.

(19) Muvahhîd şâir, Şiir Devleti'nin muvahhîd hakanıdır. Mensubiyetini ve mesuliyetini unutmadan, kelimelerden ordusuyla cansiperane cehd ve cihâd edendir, tevhîd ehli şâir.

(20) Muvahhîd şâir, mukaddes emâneti layıkıyla yüklenen, onu koruyup kollamayı vazife bilendir. El-Emîni rehber edinen emîn kuldur, tevhîd ehli şâir.

GARİPLERİN DESTÂNI

Geçer zaman, geçer zaman hep hızla geçer
Mazlumların gözyaşını usulca siler
Sanmayasın bu hikâye burada biter
Gariplerin destânını bak târih yazar

...

Hak üzere sebat eyle, üzülme sakın
Mağlubiyet yoktur bize, zafer pek yakın
Geliyor tevhîdin nesli bak akın akın
Yenilecek, sürülecek hayâsız akın

...

"Zaferin günleri geçti, gelir mi?" deme
Ekilen tohumlar çıkar, sabırla bekle
Fecri sâdığın vaktidir, ışığı gözle
Devrimi yıkan devrimi ümitle düşle

...

Kalıcı değildir bâtıl, köpük gibidir
Hak bâtılı parçalar, bu Hakk'ın emridir
Hak gelince bâtıl gider, bu hep böyledir
Öldü bâtıl çürüdü, çağ hakka gebedir

...

Yolcu yolda kalmaz, varır elbet hedefe
Yorulur mu hiç ayak gayret nefesiyle
Hakîkat yolunda azîm adımlar ile
Garipler asrına yürüyoruz birlikte

Hakan Emin

MİNHÂC

Aile ve Eğitim Dergisi

"Dosdoğru Bir Yol Arayanlar İçin"

***

3 Aylık e-Dergi

-Ücretsiz-

Temmuz 2025

Tevâzu Sayısı

www.minhacdergisi.com

minhacdergisi@gmail.com

Telefon: 0501 362 15 10

***

Dergi içinde yer alan yazılardan ilgili yazar mesûldür.

Kaynak gösterilerek kısmen ya da tamamen alıntı yapılabilir.

Rasûlullâh *sallallâhu aleyhi ve sellem* buyurdu ki:

"Allâh, bir kulun hoşgörülü olması sebebiyle izzetini artırır, Allâh için tevazû gösteren kişiyi ise yüceltir."

[Müslim]

MÜTEVÂZI OL!

"doğdoğru bir yol arayanlar için"
MİNHÂC
www.minhacdergisi.com